

Komparativna analiza radijskih emisija: In Our Time (BBC) i Povijest četvrtkom (HRT)

Župić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:688506>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

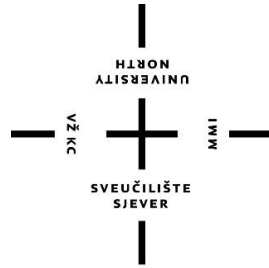
Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 214_NOV_2021

Komparativna analiza radijskih emisija: In Our Time (BBC) i Povijest četvrtkom (HRT)

Maja Župić, 0336028397

Koprivnica, rujan, 2021.

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL: Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

STUDIJ: preddiplomski sveučilišni studij Novinarstvo

PROJEKTOVAČ: Maja Župić

ŠIFRA: 0336028397

DATUM: 13. 9. 2021.

POSREDOVAČ: Radijska emisija

NASLOV RADA: Komparativna analiza radijskih emisija: In Our Time (BBC) i Povijest četvrtkom (HRT)

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU: Comparative Analysis of Radio Shows "In Our Time" (BBC) and "History on Thursdays" (HRT)

MENTOR: Irena Radej Mišić

STANJE: docent

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. izv. prof. dr. sc. Magdalena Najbar-Agi, predsjednica
2. doc. dr. sc. Željko Krusej, član
3. doc. dr. sc. Irena Radej Mišić, članica
4. doc. dr. sc. Krešimir Lacković, zamjenik član
- 5.

Zadatak završnog rada

BR: 214_NOV_2021

Rad se sastoji od dviju osnovnih cjelina - kraće teorijske u kojoj se iznose osnovne postavke dviju velikih medijskih kuća, BBC-a i HRT-a, i analitičke u kojoj je provedena komparativna analiza dviju radijskih emisija sli na tematike koje se u okviru obrazovnog programa bave povješću.

U radu je potrebno:

- istražiti i opisati osnovne postavke, povijest i funkciju dviju središnjih državnih medijskih servisa, BBCa i HRTa;
- objasniti ulogu i brojnost radijskih kanala;
- objasniti mjesto i ulogu obrazovnih programa unutar radijskih kanala;
- opisati obje radijske emisije, prikazati njihovu povijest, koncepciju i voditelje odnoso urednike
- analizirati ih i međusobno usporediti;
- izvesti zaključke iz istraženog materijala.

DATUM PRIJAVE: 13.9.2021

ODJEL ZA KOMUNIKOLOGIJU I
NOVINARSTVO

Irena Radej Mišić

Sveučilište
Sjever

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, časaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MAJA ŽUPIC (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KOMPARATIVNA ANALIZA RADIJSKIH EMISIJA: IN OUR TIME (BBC) I ROLIŠT ČETVRTAKOM (HRT) (napišati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(napišati ime i prezime)

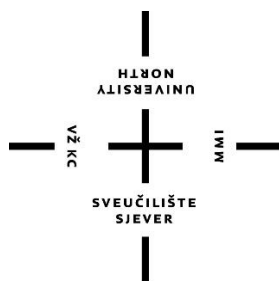
Maja Župić
(vlasoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MAJA ŽUPIC (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KOMPARATIVNA ANALIZA RADIJSKIH EMISIJA: IN OUR TIME (BBC) I ROLIŠT ČETVRTAKOM (HRT) (napišati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(napišati ime i prezime)

Maja Župić
(vlasoručni potpis)

Sveučilište Sjever

Novinarstvo

Završni rad br. 214_NOV_2021

Komparativna analiza radijskih emisija: In Our Time (BBC) i Povijest četvrtkom (HRT)

Studentica

Maja Župić, 0336028397

Mentorica

doc. dr. sc. Irena Radej Miličić

Koprivnica, rujan 2021. godine

Predgovor

O temi završnog rada nisam morala puno razmišljati. Znala sam da želim pisati o radiju i ni o čemu drugome. Moje zanimanje za radio počelo je kad je jedan od mojih omiljenih bendova objavio da nastupa na BBC Radiju 1. Od tada sam svakodnevno počela slušati BBC i tako se javila ljubav prema radiju. Na studiju Novinarstva kolegiji vezani za radio i njegovu povijest dodatno su me zainteresirali i pomogli mi odabrati smjer u kojem želim nastaviti svoju novinarsku karijeru.

Ovom prilikom želim zahvaliti svojoj mentorici doc.dr.sc. Ireni Radej Miličić na pomoći, motivaciji, ohrabrenju i mentorstvu. Također, zahvalila bih i svojim roditeljima na podršci.

Sažetak

U radu se analiziraju radijske emisije „In Our Time“ i „Povijest četvrtkom“. Pri usporedbi emisija „Povijest četvrtkom“ na HRT-u i „In Our Time“ na BBC-ju treba imati na umu da su emisije rađene u dva različita javna medijska servisa koja se razlikuju u nekoliko kategorija - veličina, kvaliteta, uspjeh, mogućnosti. Iako su razlike velike, neke zadatke HRT obavlja bolje od BBC-ja, a to se vidi na primjeru ovih dviju emisija. Analiza epizoda je pokazala kako emisija „Povijest četvrtkom“, emitirana na Prvom programu Hrvatskog radija, ima više pozitivnih karakteristika poput: uvodne špice, dinamičnog toka emisije kojeg upotpunjuju glazbeni i književni isječci, kvaliteta zvuka i obrade informacija, od emisije „In Our Time“ na BBC Radiju 4, što nije bilo očekivano. Pretpostavka je bila da će cjelokupna kvaliteta HRT-ove emisije biti znatno lošija u odnosu na BBC zbog visokih standarada i utjecaja BBC-ja te kvalitete, organizacije i uspjeha HRT-a. Kvaliteta emisije i zvuka, način obrade informacija i njihove prezentacije, kao i narativne sposobnosti voditelja pokazale su se boljima u emisiji „Povijest četvrtkom“.

Ključne riječi: radio, HRT, BBC, Povijest četvrtkom, In Our Time

Summary

The paper analyzes the radio shows "In Our Time" and "History on Thursdays". When comparing the show "History on Thursdays" on HRT and "In Our Time" on the BBC, it should be borne in mind that shows are made in two different public media services that differ in several categories – size, quality, success, opportunities. Although the differences are large, some HRT tasks work better than the BBC, and this can be seen in the application of these two shows. The analysis of the episode showed that the show "History on Thursdays", broadcast on the First Program of Croatian Radio has several positive characteristics such as introductory spike, dynamic flow that is complemented by music and literary clips, sound quality and information processing, from the show "In Our Time" on BBC Radio 4, which was not expected. The assumption is that the overall quality of HRT's show will be significantly worse than that of the BBC due to the high standards and the influence of the BBC on the quality, organization, and success of HRT. The quality of the shows and sound, the way information is processed and their presentations, as well as the narrative abilities of the presenters, are better indicators in the show "History on Thursdays".

Keywords: radio, HRT, BBC, History on Thursdays, In Our Time

Popis korištenih kratica

HRT – Hrvatska radiotelevizija

HR1 – Prvi program Hrvatskoga radija

HR2 – Drugi program Hrvatskoga radija

HR3 – Treći program Hrvatskoga radija

BBC – British Broadcasting Corporation

Kraljevstvo SHS – Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca

EBU – Europska udruga za radioteleviziju

HRA – Hrvatski radio

RH – Republika Hrvatska

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. POČETCI JAVNOG SERVISA.....	3
2. 1. Hrvatska radiotelevizija.....	3
2.2. Prvi program Hrvatskog Radija – HR 1	5
3. EMISIJA “POVIJEST ČETVRTKOM”	8
3.1. Analiza emisije	11
4. BBC – KRATKA POVIJEST	18
4.1. BBC – javni servis.....	19
4.2. BBC Radio 4.....	22
5. EMISIJA „IN OUR TIME“	26
5.1. Analiza emisije	28
6. KOMPARACIJA HRT-ove i BBC-ove EMISIJE	31
7. ZAKLJUČAK.....	35
8. LITERATURA	36
9. SLIKE.....	41

1. UVOD

Nastanak radija kakav danas poznajemo nije bio nimalo jednostavan ni brz. Konačan rezultat predstavlja više od stotinu godina posla, eksperimentiranja i suradnje mnogobrojnih inventivnih umova, koji su idejama i izumima pridonosili nastanku te dinamične nove tehnologije.

Kroz čitavu svoju povijest radio se dokazao kao važan medij zbog iznimne brzine i intuitivnosti poruka koje se njime prenose. U početku radio se emitirao samo nekoliko sati na dan i nudio je većinom glazbu te vijesti i pokoju emisiju. Godinama program se razvijao u tehničkom smislu i mogućnosti radija sve su više rasle. Mogućnosti snimanja, emitiranja pa i slušanja radio programa proširile su se i van studija i domova pa se tako program sada može prenositi i slušati u bilo kojem trenutku i na bilo kojem mjestu.

Osnovna koncepcija radija, vođena idejom povijesnih tradicija, ni danas se nije se bitno promijenila. Temelje koje je postavio John Reith, BBC-jev prvi direktor i u mnogome otac središnjih radijskih servisa, i danas su primarni elementi programske sheme, a to je informirati, obrazovati i zabaviti slušatelje.

Danas djeluje mnoštvo radijskih postaja koje nude različite vrste programa. Ovisno od sredine u kojoj djeluju i vrsti koncesije koje imaju, radijske postaje svoj program prilagođavaju publici, odnosno ciljanoj skupini slušatelja.

Ovaj završni rad bavit će se usporedbom dviju radijskih emisija iz područja obrazovnog programa koje se bave povijesnim temama. Emisija „Povijest četvrtkom“ emitira se na Prvom programu Hrvatskog radija (HR1), a emisija „In Our Time“ na Četvrtom programu BBC-ja (BBC Radio 4). Na primjeru nekoliko emisija iste tematike usporedit ću na koji način ih je obradila jedna, a na koji druga radijska emisija. Osim što ću opisati sami koncept emisija, prikazat ću i rad voditelja, odnosno na koji način pojedini voditelji pristupaju i obrađuju temu. Rad kreće s počecima javnog servisa u Hrvatskoj, kako je od prve radijske postaje, Radija Zagreb, nastala velika javna medijska kuća – Hrvatska radiotelevizija. Zatim se nadovezuje na rad, financiranje i ustroj Hrvatske radiotelevizije kao i na statističke podatke vezane za Hrvatsku radioteleviziju. Vezano uz emisiju koju ovaj rad analizira, sljedeći dio rada govori o Prvom programu Hrvatskog radija kao i samoj emisiji „Povijest četvrtkom“.

U radu se nalaze opći podaci o emisiji, temama kojima se bavi, podacima o autoru i počecima emisija, strukturi emisija i nekim njihovim specifičnostima. Nakon općih informacija o programu i emisijama, slijedi analiza tri epizode emisije „Povijest četvrtkom“. Drugi dio rada odnosi se na BBC i njegovu kratku povijest, nastanak i uspostavu BBC-jeve redakcije u Hrvatskoj. BBC Radio 4 dio je BBC-ja na kojemu se emitira emisija „In Our Time“ pa se tako iduća cjelina odnosi na pokretanje BBC Radija 4, njegov raspon emitiranja, statistički podaci te nagrade koje je osvojio. Na BBC Radiju 4 emitira se emisija „In Our Time“, s kojom uspoređujem hrvatsku emisiju „Povijest četvrtkom“. U tom dijelu navode se informacije o emisiji, epizodama i karakteristikama emisije i načina rada. Na kraju rada slijedi analiza triju epizoda emisije identične epizodama emitiranim u hrvatskoj emisiji te zaključak donesen temeljem preslušavanja i bilježenja zapaženih karakteristika, prednosti i mana svake od emisija kao i rada i narativnih sposobnosti svakoga od voditelja emisija. Analizirane epizode mogu se naći na stranicama BBC Radija 4, iTunes-u i Spotify-ju.

Hipoteza 1: Kvaliteta HRT-ove emisije „Povijest četvrtkom“ u odnosu na BBC-jevu emisiju „In Our Time“ znatno je lošija;

Hipoteza 2: Istražene informacije bolje su prezentirane u emisiji „In Our Time“;

Hipoteza 3: Narativne sposobnosti i prezentacijske vještine voditelja bolje su u emisiji „Povijest četvrtkom“.

2. POČETCI JAVNOG SERVISA

Počeci radija u Hrvatskoj započinju u vrijeme vladavine Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca kada uvjeti za osnivanje radio postaje nisu bili nimalo povoljni. Vlada Kraljevstva SHS je u kolovozu 1921. godine donijela Zakon o zaštiti države, kojim je propisana smrtna kazna ili kazna zatvora u trajanju od dvadeset godina, za svaku anarhističku ili komunističku propagandu, bila ona usmena ili pisana, te slobodno izražavanje mišljenja o političkom i gospodarskom poretku u državi. Taj Zakon nije išao u prilog ideji za osnivanjem radijske postaje, ali to nije spriječilo radioamatere da se bave dotičnim temama. Država nije mogla zaustaviti obrazovane Zagrepčane, sveučilišne profesore i inženjere, da 15. travnja 1924. godine osnuju prvi radioamaterski klub – Radioklub Zagreb, najstariji radioamaterski klub u Hrvatskoj, a pripada i skupini najstarijih u Europi.¹

Radio je bivao sve popularniji pa se tako pojavila ambicija za osnutkom vlastite radijske postaje. No, put prema radijskoj stanici i dozvoli za emitiranje nije bio nimalo jednostavan. Za tako veliki poduhvat bilo je potrebno veliko uvjerenje u ispravnost i nužnost krajnjeg cilja, a to je, prema Marini Mučalo, imao dr. Ivo Stern, koji je nakon jednog posjeta bečkoj radio stanici odlučio osnovati radijsku postaju u Zagrebu. Novoosnovani Radio Zagreb sa svojim radom počeo je 15. svibnja 1926. godine. Misija o osnivanju radija bila je ispunjena, a pokazala se i uspješnom. Program Radio Zagreba je rastao, a s njime su rasli i planovi. Uvođenje novih tehnologija poput „prenosive kolibe“ koja se koristila za izvještavanje sa sportskih i drugih događanja, povećanje broja sati emitiranja i integracija u različite međunarodne unije samo su početni koraci prema velikom uspjehu – osnivanju Hrvatske radiotelevizije.²

2. 1. Hrvatska radiotelevizija

Dana 29. lipnja 1990. godine, nakon demokratskih promjena i prvih slobodnih višestranačkih izbora, Sabor Republike Hrvatske izglasao je Zakon kojim je Radio-televiziju Zagreb preimenovao u Hrvatsku radioteleviziju (HRT). Zastupnički dom Hrvatskoga sabora, 8. veljače 2001. godine, donio je novi Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji.³

¹ <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/r/radioklub-zagreb/> (pristupljeno 5.5.2021.)

² Mučalo, M., Radio – medij 20. stoljeća, Zagreb, 2010., str. 135.

³ Vremeplov HRT-a, <https://obljetnica.hrt.hr/vremeplov/1940/> (pristupljeno 2.6.2021.)

Prema tom Zakonu, HRT je pravna osoba i ima status javne ustanove. Njezina djelatnost, funkcija, financiranje, nadzor i sadržaj uređuju se temeljem propisa Zakona o HRT-u. Republika Hrvatska je osnivač HRT-a, a Vlada RH ostvaruje osnivačka prava. Hrvatska radiotelevizija je u obavljanju svoje djelatnosti neovisna o bilo kakvom političkom utjecaju ili komercijalnom interesu. Obvezna je djelovati prema načelima demokracije i kreirati kvalitetne sadržaje namijenjene javnosti. U ovom slučaju, javnosti se prezentira prilagođeni sadržaj temeljen na političkim preferencijama. Vlasti utječu i kontroliraju programe Hrvatske radiotelevizije, a to je protivno načelima Hrvatske radiotelevizije i etici izvještavanja. Financira se iz oglašavanja i pretplate koja iznosi osamdeset kuna mjesečno. Reklame na javnom servisu nisu dopuštene, ali zato oglašavanje je i ono se naziva promidžbeni program, a zastupljen je na gotovo svim podružnicama Hrvatske radiotelevizije. Jedino na Trećem programu Hrvatskog radija ne djeluje promidžbeni program. HRT ima tri organizacijske jedinice – Hrvatska televizija, Hrvatski radio te Glazbena proizvodnja. Tijela koja djeluju unutar Hrvatske radiotelevizije su: Glavni ravnatelj HRT-a, Ravnateljstvo HRT-a, Nadzorni odbor HRT-a te Programsko vijeće HRT-a. Kazimir Bačić bio je glavni ravnatelj Hrvatske radiotelevizije od 17. veljače 2017. godine, ali je smijenjen nakon antikorupcijske akcije policije i Uskoka. Dužnost v.d. glavnog ravnatelja HRT-a od 15. srpnja 2021. godine obnaša Renato Kunić. Hrvatski radio ima tri nacionalna programa – Prvi, Drugi i Treći program Hrvatskog radija (HR1, HR2, HR3) i osam regionalnih radijskih postaja – Radio: Sljeme, Osijek, Rijeka, Pula, Knin, Zadar, Split i Dubrovnik.⁴ Od osnutka Europske unije za radioteleviziju (EBU) 1950. godine, Hrvatska radiotelevizija je njen punopravni član, a izravan član nakon osamostaljenja Republike Hrvatske.⁵

Denis McQuail⁶, britanski teoretičar komunikacije, tvrdi da „osnovu pojma javni radio i pretpostavke za njegovu neovisnost, raznolikost i kvalitetu čine univerzalnost, različitost, urednička neovisnost, društvena odgovornost, kulturna kvaliteta i identitet te javno financiranje“.⁷

Postoji osam temeljnih osnova kojima se određuje model javnog radija, a postavio ih je utemeljitelj glavnih zadaća javne radiodifuzije, John Reith:

⁴ Combaj, I., Komparativna analiza komercijalnih i nekomercijalnih radijskih postaja - završni rad (pristupljeno 2.6.2021.)

⁵ Leksikon radija i televizije, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/h/hrvatska-radiotelevizija/> (pristupljeno 2.6.2021.)

⁶ McQuail, D., Media performance: Mass communication and the public interest, London: Sage Publications, 1992.

⁷ Zgrabljic Rotar, N. (2000). 'Hrvatski radio 2000. – u potrazi za novim identitetom', *Medijska istraživanja*, 6(2), str. 79-90. <https://hrcak.srce.hr/26302> (pristupljeno: 3.9.2021.)

- Zemljopisna univerzalnost – svim ljudima bi trebali biti dostupni programi javnih usluga, a proizvođač je dužan stvarati program koji će biti interesantan svima, bez obzira na dob, spol, politička uvjerenja ili neke druge karakteristike.
- Univerzalnost plaćanja – korisnici prijavnika su dužni plaćati naknadu proizvođačima programa za uslugu proizvodnje i emitiranje programa.
- Univerzalnost obraćanja – programi javnog radija namijenjeni su svim skupinama publike. Od svakog javnog radija publika može očekivati programe koji istražuju i proširuju mogućnost medija.
- Natjecanje u stvaranju programa, ne u brojkama – stvaranje kvalitetnog sadržaja važnije je od bilo kakve zarade i broja slušatelja.
- Briga za manjine – javni mediji trebaju zadovoljiti potrebe manjinskih grupa te onih koji su na posebnom društvenom položaju poput invalida, umirovljenika, male djece, pripadnika drugih rasa i kultura te siromašnih.
- Nacionalni identitet i zajedništvo – u jačanju nacionalnog identiteta i zajedništva imaju pravo sudjelovati svi građani. Također, imaju pravo na slobodno izražavanje misli i problema. Svaki javni servis treba kod javnosti pobuditi osjećaj pripadnosti, doprinijeti informiranosti i samopouzdanju. Javni radio treba promovirati nacionalnu kulturu i jezik, treba biti profesionalan, treba podržavati klasično novinarstvo i etičke profesionalne norme.
- Urednička sloboda – kreatorima programa treba omogućiti slobodu u proizvodnji informacija bez limitiranja unikatnih mogućnosti.
- Autonomija – odnosi se na slobodu upravljanja programom, bez uplitanja vlasti i oglašivača.⁸

2.2. Prvi program Hrvatskog Radija – HR 1

Godine 1964. provedeno je programsko rekonstruiranje Radio Zagreba koji je dobio dva nova programa – Drugi i Treći program Radija Zagreb. Prvi (općenacionalni) program Hrvatskog radija je najdugovječniji radijski program s nacionalnom frekvencijom. U počecima program se emitirao

⁸ Zgrabljic Rotar, N. (2000). 'Hrvatski radio 2000. – u potrazi za novim identitetom', *Medijska istraživanja*, 6(2), str. 79-90. <https://hrcak.srce.hr/26302> (pristupljeno: 3.9.2021.)

od četiri sata ujutro pa sve do ponoći. Kao i ostale radijske mreže pratio je tehnički i programski napredak europske radiodifuzije kako bi u svojem radu opravdao svoju temeljnu funkciju:

„što brže, točnije i potpunije informirati slušatelje, educirati ih i zabaviti“.⁹ Glavni urednik Prvog programa Hrvatskog radija je Vladimir Kumbrija.

Prvi program Hrvatskog radija emitira program dvadeset i četiri sata dnevno i donosi brojne političke, gospodarske, sportske i kulturne novosti iz Hrvatske, ali i svijeta. Prema podacima s HRT-ove stranice, Prvi program Hrvatskog radija na tjednoj razini donosi sto šezdeset i osam emisija vijesti, oko sto autorskih emisija u kojima sudjeluju brojni gosti s hrvatske javne scene uz izravno sudjelovanje slušatelja u eteru te više od sedamdeset glazbenih emisija. Temelj programa HR-a 1 čine govorni sadržaji poput informativnih, obrazovnih, kulturnih, znanstvenih, dječjih i religijskih. Oni sadrže sve podatke važne za građane i društvo u kojem živimo. Glazba je također zastupljena u programu HR-a 1, ali u autorskim emisijama i glazbenim listama koje upotpunjuju pojedine govorne emisije. Glazba koja se emitira podijeljena je u pet programskih cjelina: jutarnji, prijepodnevi, poslijepodnevi, večernji i noćni program. Emitira se zabavna, ozbiljna i narodna glazba. Osim emisija iz područja kulture, obrazovanja, znanosti, emitiraju se i specijalizirane emisije za veće interesne skupine poput emisija za pomorce i poljoprivrednike. Ni sport nije izostavljen iz programa HR-a 1. Sportska emisija emitira se subotom, a sportski prilozi svaki dan u sportskim priložima informativnih emisija. Sastavni dio programa su i dokumentarne reportaže, radio drame i radio kalendar. Informativne emisije poput „Aktualno u 17“, „Dnevne novosti“, „Dnevnika“, emitiraju sve svakoga dana, a svakog punog sata program donosi „Vijesti“.¹⁰

⁹ Vremeplov HRT-a, <https://obljetnica.hrt.hr/vremeplov/1940/> (pristupljeno 2.6.2021.)

¹⁰ O postaji HRT – HR1 https://radio.hrt.hr/prvi-program/o_postaji/ (pristupljeno 2.6.2021.)

Dnevni dosezi regionalnih programa HRA – županijska razina

Tablica 30. Dnevni doseg (županijska razina)

Program	Ostvarenje 2018.	Plan 2019.	Ostvarenje 2019.
HRA - DUBROVNIK	10,60%	11,00%	10,00%
HRA - KNIN	3,40%	4,00%	3,90%
HRA - OSIJEK	5,70%	5,50%	5,70%
HRA - PULA	10,90%	11,00%	10,30%
HRA - RIJEKA	26,00%	28,00%	26,80%
HRA - SLJEME	11,00%	11,40%	11,20%
HRA - SPLIT	16,40%	17,40%	15,50%
HRA - ZADAR	7,50%	5,80%	6,80%

Slika 1 - Dnevni dosezi regionalnih programa HRA za 2019. godinu- županijska razina

Prema izvješću Hrvatskog sabora o radu Hrvatske radiotelevizije za 2019. godinu, Hrvatski radio je povećao svoj prosječni dnevni repertoar za otprilike petnaest tisuća slušatelja. Nacionalni programi HR1, HR2 i HR3 bilježe pozitivan trend slušanosti u 2019. godini. Također, i regionalne radio postaje imaju stabilnu slušanost koja je mjerena na nacionalnoj i županijskoj razini. Od regionalnih radio postaja, Radio Sljeme bilježi blagi rast slušanosti dok Radio Split bilježi nešto nižu slušanost u odnosu na 2019. godinu.¹¹

Da su programi Hrvatske radiotelevizije uspješni i kvalitetni, o tome ne govore samo statistički podatci, već i brojne osvojene nagrade. Nedavni uspjeh Hrvatskog radija u Europi pravo je iznenađenje i definitivno daje poticaj za daljnja istraživanja i napredak. Radio drama Prvog programa Hrvatskog radija osvojila je nagradu BBC-ja za najbolju dramu u 2021. godine u Europi. Radi se o kratkoj radio drami „Potres“, iz ciklusa Male forme, a urednica emisije je Katja Šimunić.¹²

¹¹ Izvješće o radu (poslovanju) Hrvatske radiotelevizije za 2019. godinu <https://www.sabor.hr/hr/izvjesce-o-rad-u-poslovanju-hrvatske-radiotelevizije-za-2019-godinu-podnositelj-glavni-ravnatelj> (pristupljeno 25.6.2021.)

¹² Šimunić, K., Potres, Jutarnji list <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/radio-drama-hrvatskog-radija-osvojila-nagradu-bbc-a-za-najbolji-uradak-2021-u-europi-15061202> (pristupljeno 25.6.2021.)

3. EMISIJA “POVIJEST ČETVRTKOM”

Emisija “Povijest četvrtkom” dio je obrazovnog programa Hrvatskog radija, a emitira se na Prvom programu svakoga četvrtka u deset sati i sedam minuta. Dario Špelić, profesor filozofije i povijesti urednik je i autor emisije. U programu Hrvatskog radija počeo je raditi kao novinar 1998. godine i to u obrazovnom i dječjem programu. Uređivao je emisiju o hrvatskom jeziku „Govorimo hrvatski“ te emisiju o prirodnim znanostima „Divni novi svijet“. Godine 2000. počeo je samostalno voditi i uređivati emisiju „Povijest četvrtkom“. U srpnju 2012. godine postao je v.d. ravnateljem Hrvatskoga radija, a godinu dana kasnije, u srpnju 2013. godine, imenovan je rukovoditeljem Produkcijskog odjela obrazovanja i znanosti.¹³

„Povijest četvrtkom“ bavi se temama iz povijesti, arheologije, antropologije i povijesti znanosti, a sve to na zanimljiv i poučan način. U emisijama se razgovara o povijesnim temama koje su općepoznate, ali i o drugoj strani povijesti koja se ne prikazuje toliko često. Govori se o raznim zanimljivostima, postignućima različitih povijesnih osoba, negativcima koji možda nisu uvijek negativni likovi, o krađi otkrića čija zasluga pronalaska pripada nekome drugome, povijesti nastanka, ali i nestanka civilizacija, o tome što pokreće ljude i kako se stvaraju urote. Zbog raznolikosti tema i područja koje emisija obrađuje, javljaju se i različiti pogledi na događaje, procese i postupke povijesnih osoba. Povijest je multiperspektivna i treba je promatrati iz više uglova, jer svaka strana ima svoju priču koju treba istražiti. Ova emisija nudi upravo to. Razrađuje temu iz više uglova i tako slušateljima prezentira priču koja se temelji na općepoznatim činjenicama, perspektivi gostujućeg stručnjaka te književnim zapisima osoba koje su u to vrijeme imale ulogu u priči ili su bile samo promatrači. Takvim načinom prezentacije teme iz više uglova slušateljima se prezentira multiperspektivnost povijesti.

¹³ Vremeplov HRT-a <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/%C5%A1/spelic-dario/> (pristupljeno 9.6.2021.)

Slika 2 - Logo emisije "Povijest četvrtkom"¹⁴

Godine 1998., kada je sadašnji urednik Dario Špelić, došao na Hrvatski Radio, emisiju „Povijest četvrtkom“ uređivali su i vodili Nataša Raščijaš i Marko Rašica. U početku rada Darija Špelića, emisija je imala urednika i voditelja, ali i dramaturginju i glumca, koji su svojim doprinosima i zanimljivim izvedbama emisiju učinili još privlačnijom za svakog slušatelja. No, nakon što je Špelić preuzeo uredništvo, dogodio se prvi val rezanja budžeta. Morali su uštedjeti negdje, a sa ograničenim budžetom nije ostalo dovoljno sredstava za financiranje svog osoblja. Ekipe emisije „Povijest četvrtkom“ tako je izgubila i dramaturginju i glumca. To je bio veliki udarac na cjelokupni koncept i izvedbu emisije. Pred urednikom i ostalom ekipom stajao je novi izazov. Trebali su smisliti način kako da bez dramaturginje i glumca emisiju ponovno učine zanimljivom i vrijednom slušanja. Korak po korak, oblikovali su emisiju čiji je oblik ostao do danas. Koncept emisije je stalan. Od prvih emitiranja autor emisije drži se iste sheme. Svaka emisija rađena je po istom predlošku i tako već dvadeset godina. Emisija počinje najavom, koja slušatelja uvede u temu, a zatim slijedi objašnjenje sugovornika koji daje stručni dio priče. Emisija sadrži i snimke, odnosno isječke iz povijesnih izvora ili snimaka. Da emisija ne bude složena samo od narativnog dijela, jedan dio čini i glazba koja mora odgovarati zadanoj temi kako bi zaokružila priču i slušatelju bolje dočarala atmosferu. Jedini segment emisije koji se mijenjao tijekom godina je produkcijska razina emisije. Napretkom tehnike razvijala se i radijska oprema. Na magnetofonskim vrpcama nije bilo moguće napraviti sve ono što se može danas u digitalnoj montaži.

¹⁴ Povijest četvrtkom, <https://radio.hrt.hr/emisija/povijest-cetvrtkom/126/> (pristupljeno 9.6.2021.)

Emisija „Povijest četvrtkom“ ne izvodi se uživo, što znači da se zbog svoje složenosti snima unaprijed. Tu do izražaja dolazi produkcijski dio. Zahvaljujući tehnologiji, intervju koji se snima sa sugovornikom, može se snimiti nekoliko puta kako bi bili sigurni da imaju sve odgovarajuće elemente i potrebni materijal s kojim mogu dalje raditi. Nakon snimanja intervju, slijedi obrada. Postoji program kojim se snimljeni materijal čisti od svih nepotrebnih stvari poput kašljanja, zamuckivanja, korištenja previše poštapalica, a sve u svrhu dobivanja slušljivog i kvalitetnog materijala. Zatim, slijedi rezanje materijala na manje dijelove i oko njih se sklapa i vrti emisija. Te cjeline ne bi smjele biti duže od tri minute, jer one određuju sam tempo emisije. Kada se odrede smjernice i tempo u kojem se želi ići, piše se popratni tekst kojeg čitaju spiker Ivan Kojundžić i autor emisije Dario Špelić. Kako bi se dobio balans, popratni tekst dug je kao i montirani intervju sa sugovornikom. Nakon snimanja svih dijelova počinje montaža i slaganje cijele emisije. Da bi emisija dobila svoj konačni izgled koji se prezentira slušateljima, potrebni su dani rada i istraživanja.

Špelić navodi da mu je za emisije čija mu je tematika bliska potreban cijeli jedan dan istraživanja, a za teme iz prapovijesti potrebni su i tjedni čitanja i istraživanja: „Samo za sastavljanje sinopsisa emisije, s tekstom, prijevodima iz knjiga ili izvora potreban je dan rada. Još je jedan dan potreban za čišćenje, rezanje i montažu snimljenog višesatnog intervju. Onda je tu i četverosatni termin montaže u režiji Hrvatskog radija. Tu su onda i tipično radijski sitni, ali bitni poslovi, poput učenja kako se čitaju neka teško izgovorljiva strana imena, kao što su Deng Xiaoping, Zhu De ili Pedro Álvares Cabral. Sve u svemu, ako mi je tema bliska, četiri dana dovoljna su za rad na emisiji Povijest četvrtkom.“¹⁵

U emisiji se izmjenjuje nekoliko glasova. Uvijek čujemo glas urednika i voditelja Špelića, kao i spikera Kojundžića. Emisija uključuje i sugovornike, stručnjake iz raznih područja kao što su povijest, filozofija, politika. Povijest je bogat, zanimljiv i nepresušan izvor tema i nudi širok spektar događanja, istaknutih osoba i fenomena o kojima se može govoriti. Kod tako široke palete tema, nije problem odabrati tematiku koja će se obraditi u emisiji. Špelić u intervjuu za Večernji list¹⁶ navodi da je problem kod odabira tema zapravo dostupnost stručnjaka i ostalih sugovornika koji utječu na sam proces odabira tema. Za svaku temu mora se imati sugovornik koji je stručan u svom području, „ali je pitanje koliko u Hrvatskoj ima stručnih sugovornika za neku temu“.¹⁷

¹⁵ Dolić, K. (2018). 'Povijest četvrtkom', *Rostra*, 9(9), str. 269-271, <https://hrcak.srce.hr/212899> (pristupljeno 22.6.2021.)

¹⁶ Večernji list, <https://www.vecernji.hr/showbiz/dario-spelic-zahvalan-sam-slusateljima-povijest-je-nepresusan-izvor-tema-1475597> (pristupljeno 22.6.2021.)

¹⁷ Dolić, K. (2018). 'Povijest četvrtkom', *Rostra*, 9(9), str. 269-271, <https://hrcak.srce.hr/212899> (pristupljeno 22.6.2021.)

Još jedan bitan element koji utječe na izbor sugovornika je i glas sugovornika. Ako sugovornik nema glas za radio „ili ima tremu od mikrofona, ne može biti u emisiji“.¹⁸ Svaki sugovornik koji gostuje u emisiji govorit će najmanje dvadeset minuta u emisiji. Intervju koji se radi sa sugovornikom „nikada ne traje kraće od sat vremena. Neki put se snima i više puta kako bi se dobio dobar materijal“.¹⁹ Svi faktori se moraju poklopiti kako bi se emisija tek počela raditi, a ako se ne poklope, često moraju imati plan B, s novom temom i novim sugovornicima.

Emisija „Povijest četvrtkom“ popularna je među hrvatskom publikom u Republici Hrvatskoj, ali i u inozemstvu. Publika pokazuje veliki interes za ovu emisiju o povijesti. Pretražujući Internet vidjela sam da emisija ima čak i svoju *fanpage* na Facebooku. Osim na Facebooku, ljubitelji ove emisije postavljaju upite i na raznim forumima ne bi li došli do nekih emisija koje još nisu poslušali.

Također, postoji stranica Pametni radio²⁰ koja sadrži epizode emisije „Povijest četvrtkom“ poredane abecednim redom po nazivima epizoda. Dokaz da je to jedna od najboljih emisija je i nominacija za Večernjakovu ružu u kategoriji Radijske emisije 2020. godine.

3.1. Analiza emisije

Svaki slušatelj svoju omiljenu emisiju može prepoznati već nakon nekoliko taktova uvodne glazbene špice. Sve radijske emisije imaju svoje prepoznatljive i originalne glazbene najave koje su bitan dio identiteta emisije, te ova nije iznimka. Kombinacijom nekoliko glazbenih djela ukomponiranih u jednu cjelinu, emisiji se daje specifičan i prepoznatljiv identitet. Najava emisije „Povijest četvrtkom“ počinje sa zvukovima četiri otkucaja zvona i to se preklapa s počecima pjesama „No more I love you’s“ (Annie Lenox)²¹ i „Foolish Heart“ (The Mavericks)²².

¹⁸ Isto, 269.-271.

¹⁹ Isto, 269.-271.

²⁰ Pametni radio, <http://pametni-radio.org/> (pristupljeno 23.6.2021.)

²¹ „No more I love you’s“ (Annie Lenox), <https://www.youtube.com/watch?v=NSkboTTTmPg> (pristupljeno 25.6.2021.)

²² „Foolish Heart“ (The Mavericks), <https://www.youtube.com/watch?v=I2ubYDHTnzI> (pristupljeno 25.6.2021.)

Nakon vesele melodije prve pjesme („No more I love you’s“), slijede lagani i sjetni tonovi („Foolish Heart“) koji nas uvode u najpoznatiju rečenicu iz Ciceronova djela „De oratore“, odnosno „O govorniku“: „Historia magistra vitae est“, tj. „Povijest je učiteljica života“.²³ Rečenicu izgovara muški glas, šaptom, a nakon svake riječi radi kratku pauzu što stvara duboku i misterioznu atmosferu. Nakon izgovorene rečenice koja, na neki način, predstavlja tematiku emisije, slijedi nekoliko uvodnih taktova jedne od Bachovih najpoznatijih djela „Toccata“²⁴, koje nudi glatki prijelaz na posljednju glazbenu cjelinu najave. Najava završava moćnim zvukovima svima dobro poznate skladbe Carla Orffa „O Fortuna“²⁵, nakon čega slijedi muški glas koji govori ime emisije. Trajanje cjelokupne najave traje pedeset i šest sekundi.

Sama emisija počinje glazbom koja je pomno odabrana za svaku pojedinu emisiju kako bi se uklopila i bolje dočarala temu. Glazba se proteže kroz cijelu emisiju, bilo u prvom ili drugom planu. Pozadinska glazba proteže se kroz veliku većinu emisije. Izostaje samo u dijelovima u kojima govori sugovornik. Kako bi se izbjegla monotonija, predah od naracije predstavlja i glazbeni segment u kojem glazba zauzima prvi plan. Također, glazba je dio i odjavne špice na kraju emisije.

Prva emisija koju sam odabrala za analizu zove se „Crna smrt“. Radi se o bolesti kuge koja je obilježila period jedne od najvećih i najsmrtonosnijih bolesti u povijesti čovječanstva. Javila se na jugozapadu Azije, a kasnih 1340.-ih godina proširila se Europom. Ukupan broj umrlih od te stravične bolesti diljem svijeta procjenjuje se na oko sedamdeset i pet milijuna ljudi, što iznosi gotovo pola tadašnjeg stanovništva Europe.

Emisija o kugi započinje upečatljivom glazbom koja podsjeća na vrijeme srednjeg vijeka, kada se pandemija prvi puta i pojavila. Radi se o pjesmi talijanskog folk/rock pjevača Angela Branduardija „Ballo in Fa Diesis Minore“²⁶, a temelji se na filmu švedskog producenta Ernsta Ingmara Bergmana „Sedmi pečat“ („The Seventh Seal“), koji i govori vremenu kuge i putovanju srednjovjekovnog viteza i šahu kojeg igra s personifikacijom Smrti koja je došla uzeti njegovi život. Melodija je nadahnuta srednjovjekovnom talijanskom temom „Schiarazula Marazula“, koju je sakupio talijanski glazbenik Giorgio Mainerio u svom albumu „Primo libro de' balli“. Tema je pratila tadašnje obrede egzorcizma.

²³ Hrvatska enciklopedija, historia (est) magistra vitae. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=25759> (pristupljeno 29.6.2021.)

²⁴ „Toccata“ (Johann Sebastian Bach), <https://www.youtube.com/watch?v=ho9rZjlsyYY> (pristupljeno 25.6.2021.)

²⁵ „O Fortuna“ (Carl Orff), <https://www.youtube.com/watch?v=GXF5K0ogeg4&t=77s> (pristupljeno 25.6.2021.)

²⁶ „Ballo in Fa Diesis Minore“ (Angelo Branduardi) https://www.youtube.com/watch?v=l3UGmsy94_A (pristupljeno 23.6.2021.)

Nakon uvodne glazbe slijedi duboki glas spikera Kojundžića (kojeg i dalje prati uvodna glazba samo nešto tiše), koji čita uvodni tekst iz kojeg saznajemo da se radi o nekoj mračnoj i tragičnog temi, ali još uvijek nam ne odaje o čemu se točno radi. Radi se o ulomku teksta „Summa Historiarum Tabula“ nepoznatog autora iz splitske patricijske obitelji. Nakon spikera u eteru čujemo glas voditelja Špelića, koji govori kratko o ulomku pročitane teksta i daje uvodnu priču o temi o kojoj će se govoriti dalje u emisiji.

Zatim najavljuje svoju gošću, profesoricu Biserku Beliczu. Bez ikakvog okolišanja gošća prelazi na samu srž teme i govori o uzročnicima kuge i kako se ona prenosi. Također, govori o terminu „crna smrt“ koji je svoj naziv dobio po boji kože i krvi pacijenta zaraženog kugom. Nakon što je gošća publiku upoznala sa temom, voditelj, uz pratnju glazbe, kratko govori o mjestima gdje se kuga pojavila i kako se širila u svijetu. Slijedi ponovo drugačija glazba i opet glas voditelja koji kratko govori o tatarskoj vojsci, nakon čega mikrofon preuzima spiker i nastavlja u istom smjeru. Nakon što su voditelj i spiker iznijeli činjenice, gošća emisije daje svoj komentar i neke nove informacije o izbijanju te pošasti.

Tijekom cijele emisije, nakon kratkog govora voditelja, spikera i gošće, pojavljuju se kratki glazbeni isječki, koji su uvod, odnosno najavljuju slijedećeg govornika. Osim što govore o općenitim informacijama o uzročnicima kuge, mjestima na kojima se i kako širila, govore i o problemima tadašnjeg stanovništva, koje je borilo sa svjetskom glađu koja se tada javila. Voditelj, kako bi potkrijepio svoje navode i dočarao publici atmosferu toga vremena, koristi isječke pisaca koji su bilježili svakodnevna događanja, a čita ih spiker. Gošća također govori i o tadašnjem „zdravstvu“ i to u gradu Dubrovniku. O ljudima koji su se brinuli o bolesnima, ali i onima koji su imali status pogrebnika, koji bi preminule od kuge zakapali.

Tijekom cijele emisije saznajemo mnogo zanimljivih informacija. Kao što je već navedeno, osim što se govori o kugi u svijetu govori se i u kugi u Hrvatskoj. Pojam karantene uveli su već tada kada su „zakucali“ vrata kuće u kojoj je oboljeli, a ostale zdrave ljude selili su izvan grada. U gradu su ostali samo ljudi koji su se o tim bolesnicima brinuli i pazili da se bolest ne širi izvan zidina grada. Kuće u kojima više nije bilo nikakve aktivnosti, odnosno nije bilo znakova da je netko živ unutra, takve kuće su palili. Nakon izlaganja zanimljivih informacija ponovno slijedi glazba i počinje drugi dio emisije. Ponovno čujemo voditelja Špelića te spikera Kojundžića, a emisija nastavlja svoj početni slijed. Red kratke glazbe, red činjenice voditelja Špelića, red spikera te gošće. Pred kraj emisije govori se načinima na koje su tadašnji doktori pregledavali oboljele i načinima suzbijanja kuge.

Prije nego li gošća ponovno govori, voditelj je još jednom najavi, u slučaju da se netko od slušatelja kasnije uključio pa ne zna o kome se radi. Završne informacije u ovoj emisiji daje gošća, profesorica Belicza. Na kraju ponovno čujemo pjesmu s kojom je emisija i počela „Ballo in Fa Diesis Minore“ te voditelja emisije koji pozdravlja slušatelje i najavljuje osoblje koje je tu emisiju realiziralo. Nakon odjave voditelja ponovno se čuje pjesma s početka emisije, koja ide do kraja.

Iako činjenice, informacije i povijesni događaji nisu poredani kronološki to uopće ne utječe na smisao i tijek emisije. Tijek emisije više je zasnovan na činjenicama o kojima se trenutno govori (ako govore o životu ljudi i problemu gladi pa spominju godinu kada se to dogodilo). Tijekom slušanja emisije uopće ne razbijate glavu godinama, odnosno redoslijedom kojim se što dogodilo, jer ste fokusirani na činjenice i informacije o kojima se govori. Što se tiče naracije, ona je čista i razumljiva. Bez problema može se sve razumjeti.

Druga epizoda emisije „Povijest četvrtkom“ koju ću analizirati je epizoda o Aztecima, nekada moćnom indijanskom narodu koji je vladao velikim carstvom u južnom Meksiku tijekom 15. i 16. stoljeća. Oni su bili savez od tri grada, a djelovali su pod zajedničkim imenom. Naseljavali su područje današnjeg Meksika. Ova emisija ima dva nastavka. Poput ostalih emisija, i ova počinje dugom uvodnom prepoznatljivom špicom nakon koje slijedi uvodna glazba kojom se stvara određena atmosfera. Pjesma koja se čuje je „Light and shadow“²⁷ grčkog kompozitora Evangelos Odysseas Papathanassiou, poznatog kao Vangelis. Pjesma je moćna i mistična. Nakon nekoliko taktova uvodne pjesme, koja se nastavlja u pozadini, slijedi uvodni dio voditelja Špelića, koji slušatelje uvodi u priču. Daje osnovne informacije o vremenu i mjestu događaja, kao i važnim događajima koji su tada uslijedili. Govori o maorskom osvajanju Pirinejskog poluotoka, kojeg su kasnije preuzeli kralj Ferdinand i kraljica Izabela. Nakon opisivanja tadašnjih događaja voditelj emisije Špelić najavljuje isječak kojeg će pročitati spiker Kojundžić. U nastavku izmjenjuju se glasovi spikera i voditelja koji govore o admiralu koji je zaplovio prema Kanarskim otocima, a to je bio Kristofor Kolumbo. Zatim govori o sljedećoj njegovoj ekspediciji prema Novom svijetu i čitaju se dijelovi iz njegovog dnevnika u kojem je opisivao nevolje na moru i zdravstvene poteškoće, kao i otkriće novog otoka Yucatan. Nakon opširne uvodne priče dolazimo do teme emisije. Nova ekspedicija odvela je španjolskog guvernera Diega Velazqueza de Cuellara prema Meksičkom zaljevu gdje su pronašli novi narod – Azteke.

²⁷ „Light and shadow“ (Vangelis) https://www.youtube.com/watch?v=Uj0i_H3lzEU (pristupljeno 23.6.2021.)

Gost ove emisije je znanstvenik Stašo Forenbaher s Instituta za antropologiju, koji pojašnjava početke civilizacije na tom prostoru. Prije svakog govornika i dalje postoje kratke glazbene pauze. U nastavku emisije izmjenjuju se glasovi voditelja i gosta, koji govore o gradovima u kojima su to narodi obitali. Također, dotakli su se i kulturne bliskosti s narodom Maja i njihovim tekstovima u kojima je opisivano stvaranje čovjeka i djela bogova. Govore i o starim civilizacijama i faktorima koji su utjecali na njihov život, naseljavanje i kulturu. Gost iznosi neke zanimljivosti o njihovoj poljoprivredi kao što je sustav navodnjavanja. U nastavku emisije doznajemo zanimljive informacije o žrtvovanju ljudi, koje spiker detaljno opisuje. Žrtvovanje je bilo sastavni dio života Azteka, kojim bi prinosili darove bogovima kako bi bili sigurni da će Sunce idućeg dana izaći. Također, govore i o uvjetima života u gradu, koji nisu bili idealni.

Na kraju emisije dotakli su se alata koje su koristili kao i „tehnologije“ koju su davne civilizacije koristile. Voditelj, kao i na kraju svake emisije, ponovno predstavi gosta i suradnike koji su sudjelovali u izradi i realizaciji emisije, kaže ime emisije koja se emitirala te zahvali slušateljima na slušanju. Emisija završava glazbom kojom je epizoda i počela.

To je bio prvi dio emisije o Aztecima. Za razliku od BBC-jeve emisije „In Our Time“, hrvatska emisija „Povijest četvrtkom“ temu razrađuje na puno širi način pa tako neke teme obrađuje u nekoliko nastavaka.

U početku druge epizode o Aztecima ne zna se o čemu će točno biti riječ, što daje dozu misterije i napetosti jer slušatelji moraju pažljivo slušati ne bi li pogodili koja je tema. Uvodni dio emisije govori o Hernandu Cortesu, španjolskom konkvistadoru, pustolovu i istraživaču, koji je državu Azteka osvojio za Španjolsku i tako proširio španjolsko carstvo. Špelić govori o njegovu životu i njegovoj ekspediciji na Kubu. U ovoj emisiji ponavljaju se informacije koje smo čuli već u prvoj emisiji, ali ih u ovom dijelu proširuju novim podacima iz svakog segmenta emisije. Gost ovog nastavka emisije je i ovaj put znanstvenik Forenbaher. Intervju je snimljen i izrezan tako da je bilo materijala za dvije emisije, što ostavlja dojam posvećenosti i temeljitosti u izradi i istraživanju pojedine teme. U više nastavaka emisije može se detaljno obraditi pojedina tema i tako pokriti svi bitni elementi života, kao u ovom primjeru, jedne civilizacije.

Kako bi pokrili što više aspekata života jedne civilizacije, dotaknuli su se i religijskog dijela i njihovih bogova te raznih vjerovanja kao i ritualnih žrtvovanja. Razradili su i jednog od svima poznatog boga, ne samo Azteka, već i Tolteka, a njegovo ime je Quetzalcoatl. To je pernata zmija. Ima mnoga značenja, a neka od njih su: bog kiše i vegetacije, bog jutarnje i večernje zvijezde (Tolteci), zaštitnik svećenika, izumitelj knjiga, simbol smrti i uskrsnuća (Azteci) te mnoga druga značenja drugih naroda.

Prema vjerovanju Azteka, bog Quetzalcoatl, vraća se svake pedeset i dvije godine. Voditelj je predstavio dvije priče, jednu o Cortesu s početka emisije i priču o Quetzalcoatlui koje se isprepliću jedna s drugom. Dio koji je bitan za obje priče je dio o povratku boga Quetzalcoatlui, jer godina njegova povratka bila je ista godina kada se Cortes iskrcao u Meksiku.²⁸

Kako bi bili sigurni da slušatelji razumiju cijelu priču, temu proširuju s dodatnim informacijama poput podataka o Toltecima, koji su bili prije Azteka i tako objašnjavali proces nastanka države Azteka i drugih kulturnih obilježja ovih drevnih civilizacija. Ponovno se dotiču žrtvovanja i spominju dodatne informacije koje u prvom dijelu emisije nisu te povezuju ritual žrtvovanja (spomenut u prvom dijelu emisije) s drugim civilizacijama poput Mezopotamije i Kine. Zatim se emisija nastavlja na priču o njihovom kalendaru i vojsci te to također povezuju s civilizacijom Maja i tako daju slušateljima širu sliku svega što se tada događalo i što je sve tim događajima prethodilo. Osim što slušatelji u emisiji saznaju mnoge zanimljive informacije, također dobiju i preporuku za knjige na tu temu ako žele proširiti svoje znanje. Kao i u ostalim emisijama i u ovoj se vrti pozadinska glazba koja ostavlja dramatičan dojam pogotovo kod čitanja tekstova spikera. Prije nego što gost komentira kraj carstva Azteka, voditelj Špelić ponovno predstavi gosta. Emisija završava komentarom gosta, a voditelj predstavi suradnike te pozdravi slušatelje. Emisija završava glazbom istog autora kao i u prethodnoj emisiji samo s drugom pjesmom. Ovaj put je riječ o pjesmi „Conquest of paradise“ (Vangelis)²⁹.

Posljednja emisija koju ću analizirati je biografskog karaktera. Govori o rimskom caru, a njegovo izvorno ime je Flavius Valerius Aurelius Constantinus ili kako ga svi u svijetu nazivaju, Konstantin Veliki. Godine 306. naslijedio je svog oca, Flavija Valerija, koji je tada bio Cezar, zamjenik cara na zapadu od 293. godine. Konstantin je bio uspješan vojskovođa i zbog svojih je uspjeha u nizu građanskih ratova postao jedini vladar istoka i zapada 324. godine. Osim što je bio uspješan vojskovođa, za vrijeme svoje vladavine donio je brojne promjene. Odvojio je civilnu i vojnu vlast te donio brojne promjene u administrativnim, financijskim i društvenim segmentima života u carstvu. Konstantin imao je i veliki utjecaj na kršćanstvo. Zbog svega što je Konstantin napravio za kršćanstvo, kršćanski crkveni krugovi dodijelili su mu pridjev „Veliki“, jer je zbog njega kršćanstvo postalo vodeća religija u svijetu.³⁰

²⁸ Quetzalcoatl. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51286> (pristupljeno 14.7.2021.)

²⁹ „Conquest of Paradise“ (Vangelis) <https://www.youtube.com/watch?v=WYeDsa4Tw0c> (pristupljeno 14.7.2021.)

³⁰ Konstantin I. Veliki. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32879> (pristupljeno 11.7.2021.)

Emisija počinje uvodnom špicom, a na nju se nastavlja uvodna glazba koja dočarava temu emisije. Za ovu epizodu emisije „Povijest četvrtkom“ autor je odabrao prikladnu pjesmu iz filma Gladijator „The Battle“³¹, što daje dobar uvodni opis lika i karaktera cara Konstantina Velikog. Iz uvoda autora i voditelja Špelića doznajemo da će tema emisije biti vezana za Rim i Rimsko carstvo. Špelić ukratko opisuje nastanak Rima i spominje priču o Romulu i Remu, koji su, prema rimskom mitu, utemeljili grad Rim. Svoje navode potkrepljuje opisima starogrčkog povjesničara Plutarha, a čita ih opet spiker Kojundžić. Ukratko voditelj spominje sve godine kada su se događale važne stvari za grad Rim. Na primjer, do 509. godine gradom Rimom su vladali kraljevi i tada je Rim postao republikom te su njime vladali Senat i rimski narod. Gost ove emisije je ugledni stručnjak Marin Zaninović, koji pobliže opisuje Konstantinove titule i karakter. Iako je emisija montirana, neke stvari ipak nisu mogli izrezati. Gost ima jednu poštapalicu koju često koristi, a to je riječ „znate“, što zvuči simpatično. Emisija se dalje osvrće na praznovjerje Rimljana. Oni su vjerovali da ako grom udari s desne strane znak je bio povoljan, a ako udari s lijeve slijedi nepovoljan događaj. Osim gromova i snovi imaju veliki utjecaj na njihova vjerovanja. Vjerovali su i u sunce, „Sol Invictus“, a što kasnije prelazi u kršćanstvo. Spiker čita isječke brojnih autora kako bi se što bolje dočarala atmosfera i približili događaji slušateljima, a gost dodatno opisuje i objašnjava sve o govorenoj temi. Pred kraj emisije govori se o ratovima koje je Konstantin vodio i djelima koje je činio. Godine 324. Konstantin je ratovao protiv cara Licinija te pobijedio i tako postao jedini vladar Rimskog carstva. Tema se nadovezuje na ubojstvo Konstantinova sina Krispa i žene Fauste, što komentira gost. Na kraju emisije opisuje se Konstantinova potraga za novim gradom koji će izgraditi, a izgradio ga je mjestu starog Bizantija kojeg je nazvao Konstantinopol. Na kraju emisije Špelić govori o kraju Konstantinovog života. Emisija završava odjavom voditelja i zahvalom slušateljima te kratkim isječkom glazbe.

³¹ “The Battle” (Gladiator) <https://www.youtube.com/watch?v=unb3FdsT5fQ> (pristupljeno 11.7.2021.)

4. BBC – KRATKA POVIJEST

Europska radiofonija razvijala se znatno sporije od američke, najviše zbog Prvog svjetskog rata tijekom kojeg su zabranjene sve vrste emitiranja, osim onih vojnih. Europa se oporavljala od šteta nanesenih ratom pa financijska sredstva nisu našla put do radiofonije. Nakon Prvog svjetskog rata Europu je zahvatila gospodarska kriza i vladala je visoka nezaposlenost. Trgovine gotovo nije ni bilo, poljoprivreda je također bila na samom rubu propasti, a k tome zavladao je i inflacija, koja je bila na vrhuncu u Njemačkoj, jer je morala plaćati velike ratne odštete. Do sredine tridesetih godina 20. stoljeća većina europskih radiofonija je podržavana. Državna uprava imala je snažnu ulogu u dodjeli dozvola za emitiranje i uvedene su pretplate. Najbrže se razvijao programski sadržaj koji je u svojoj ponudi imao mješovite sadržaje. Kao i danas, najveći dio zauzimala je glazba. Informativni sadržaji bili su usmjereni na financijske izvještaje, sport i vremensku prognozu. U radijskom eteru mjesto su našli i igrani radijski programi, temeljeni na adaptacijama poznatih drama i romana.

Sastanak održan na inicijativu pošte, 23. svibnja 1922. godine, od velikog je značaja za europsku radiofoniju. Šest najuglednijih i najvećih proizvođača radijske opreme našli su se na istome mjestu: „Marconi Wireless, General Electric, Radio Communications, Metropolitan Vickers, Western Electric i British Thompson-Houston. Predloženo im je osnivanje zajedničke kompanije koja bi trebala biti nositelj razvoja radijskog emitiranja na Otoku, pod imenom British Broadcasting Company ili BBC“.³²

Dana 14. studenog 1922. godine izvedeno je prvo emitiranje iz Marconijeve zgrade na londonskom Strandu. Nakon nekoliko mjeseci emitiranja BBC nije ispunio očekivanja. Zarada je bila premala, radijski prijemnici se nisu prodavali, jer su ih slušatelji sami izrađivali pa uprava BBC-ja nije mogla planirati eventualni razvoj kompanije. Rješenje je bilo u uvođenju mjesečne naplate.

John Charles Walsham Reith, nezaobilazna je osoba u povijesti britanske radiofonije. Godine 1923. postao je direktor BBC-a i na toj poziciji ostao petnaest godina. Bio je vrlo konzervativan i u tom pogledu nije se slagao s vlasnicima kompanije. Smatrao je da je radio „prosvjetiteljski medij koji mora predstavljati snažnu kulturnu, moralnu i obrazovnu silu kako bi unaprijedio ponašanje,

³² Mučalo, M., Radio – medij 20. stoljeća, Zagreb, 2010., str. 122.

znanje i ukus slušatelja“.³³ Također, bilo mu je važno zadovoljiti javni interes. Prema njemu, radio „treba informirati, obrazovati i zabaviti slušatelje“.³⁴

Godine 1938. stiglo je vrijeme za promjene na BBC-ju. Odlukom Odbora guvernera Reith je smijenjen s mjesta direktora te je napustio BBC. Smatralo se da je Reith bio Hitlerov simpatizer i to je bio jedan od razloga njegove smjene s pozicije direktora. Njegov odlazak s BBC-ja nije bio kraj njegovog aktivnog bavljenja medijima. Umro je u osamdeset i prvoj godini.³⁵

Grb BBC-a, kao službeni simbol medijske kuće, prihvaćen je 1927. godine u ožujku. Na grbu se nalaze nacionalni elementi – lav, koji je dugogodišnji britanski simbol, munja, koja u šapi lava predstavlja emitiranje, a orlovi koji drže štit označavaju oslonac i brzinu glasnika.³⁶ Grb je pratila poruka koja je bila geslo BBC-a, a glasila je ovako: „Nation shall speak peace unto Nation“. Danas se taj grb vrlo rijetko koristi. BBC je danas poznat po svom znaku, odnosno slovima u „kutijama“, a prvi puta se pojavio 1962. godine.

4.1. BBC – javni servis

BBC (British Broadcasting Corporation) je javna britanska radiodifuzna tvrtka i najstariji medijski servis na svijetu. Djeluje pod Kraljevskom poveljom (The Royal Charter), a sjedište ima u Greater London, Westminster. Svoje kanale emitira na tri načina – preko odašiljača, satelita i Interneta. BBC emitira deset TV kanala, deset nacionalnih i regionalnih radijskih kanala te čak četrdeset lokalnih kanala. Tijelo koje nadzire rad BBC-ja naziva se BBC Trust. Od 1927. do 2007. godine tu funkciju je obavljalo Vijeće guvernera (Board of Governors) BBC Trust ima dvanaest članova, koje imenuje monarh na prijedlog premijera i ministra kulture. Međunarodni radijski program, Empire Service, koji je preteča današnjeg BBC World Servicea, pokrenut je 1932. godine. To je zaseban „odjel korporacije, koji se bavi isključivo odašiljanjem radijskog i televizijskog programa za inozemstvo“³⁷ i danas emitira na čak dvadeset i devet jezika. U BBC-jevim domaćim programima nije dopušteno oglašavanje pa se BBC mora financirati iz drugih

³³ Isto, str. 124.

³⁴ Isto, str. 124..

³⁵ Isto, str. 131.

³⁶ Encyclopedia BBC coat of arms, www.narionmaster.com (pristupljeno 25.6.2021.)

³⁷ BBC, Hrvatska enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6443> (pristupljeno 25.6.2021.)

izvora. Glavni izvor prihoda BBC-ja je pretplata čiji je udio sedamdeset i pet posto te komercijalne djelatnosti sa dvadeset i jedan posto. Vlada također daje svoju potporu BBC-ju u visini od četiri posto prihoda. Ukupni godišnji prihod BBC-ja otprilike iznosi više od šest milijardi eura. BBC je velika tvrtka i ima više od dvadeset tisuća zaposlenih i oko dvadeset tisuća vanjskih suradnika.³⁸

Slika 3 Logo BBC-ja³⁹

Općenitu definiciju javnog medijskog servisa dao je Des Freedman.⁴⁰ Definicija „se temelji na pet uvjeta ili stavki te koja BBC kao javni servis modernog doba definira kao onaj koji (a) odbija definicije, odrednice i uvjete tržišta, (b) pretpostavlja civiliziranu publiku raznolikih interesa, (c) osigurava prostor javnog diskursa, (d) glas je svih i posebno onih socijalno potrebitih te je (e) glasnogovornik javnog mišljenja i interesa građana“.⁴¹

Iosifidis⁴² navodi da BBC ima posebnosti koje ga izdvajaju od ostalih europskih javnih servisa. Jedna od njih je zajednički jezik koji dijeli sa Sjedinjenim Američkim Državama. Jezična povezanost bitna je karakteristika koja omogućuje stvaranje novih tržišnih veza, nove ideje i profit. Druga važna karakteristika je opstanak. BBC je javni servis koji je sa svojim radom počeo prije gotovo sto godina i rijedak je slučaj, ako ne i jedini takav koji si je osigurao opstanak.

³⁸ Leksikon radija I televizije, <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/b/bbc/> (pristupljeno 25.6.2021.)

³⁹ Slika loga <https://www.conceptmanagement.co.uk/clients/bbc/bbc-logo/> (pristupljeno 1.7.2021.)

⁴⁰ Freedman, D., *The Politics Of Media Policy*. Cambridge: Polity Press, 2008., str. 147.-148.

⁴¹ Ursić, L., *Usporedba javnih servisa HRT-a I BBC-a - završni rad*, 2018. godina (pristupljeno 26.6.2021.)

⁴² Iosifidis, P., „Reinventing Public Service Communication: European Broadcasters and Beyond“, London, PalgraveMacmillian, 2010., str. 148.-152.

Također, uspio je postati primjer svim radijskim stanicama čime zauzima vodeće mjesto na svjetskog medijskoj sceni. Bitne karakteristike koje ovaj medij čine posebnim, a kojima bi trebali težiti svi javni medijski servisi su ustrajnost održavanja političke neovisnosti i financiranje pristojbama.

U razgovoru s jednim od stratega BBC-ja, Tinom Radovanijem, koji za BBC radi više od dvadeset i sedam godina, navodi da je BBC poseban i po *ethosu* javnog servisa i javne usluge. Također, i fokus radne organizacije na realizaciji javnih svrha uspostavljen je na način koji maksimalizira kvalitetu i vrijednost za pretplatnike i šire britansko društvo.

BBC kao medijski servis svjetske važnosti u proljeće 1991. godine počeo je djelovati i u Hrvatskoj u sklopu BBC World Servicea. Dana 29. rujna 1991. godine s radom je započela hrvatska redakcija BBC World Servicea, kao zasebna sekcija koja je emitirala program na hrvatskom jeziku. Davor Glavaš bio je glavni urednik i direktor Hrvatske redakcije BBC-ja. Redakcija je bila smještena u Zagrebu, na trećem katu zgrade Hrvatskog novinarskog društva. BBC na hrvatskom jeziku mogao se pratiti putem dvadeset i četiri postaje u Hrvatskoj, dijelovima Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Srbije i Slovenije, a mogao se slušati čak i u Australiji.

Cilj uspostave te redakcije bio je omogućiti slušateljima informacije koje su bitne za slušatelje hrvatske produkcije. Iako je produkcija na hrvatskom jeziku bila među uspješnijim produkcijama World Servicea, nije dugo trajala. Zbog reorganizacije djelovanja BBC-ja i smanjenja troškova, BBC World Service donio je odluku o zatvaranju deset jezičnih servisa, od kojih je osam bilo u europskoj regiji. Hrvatska produkcija BBC World Servicea bila je jedna od njih. Od europskih servisa, središnja uprava BBC-ja je zatvorila i poljsku, češku, slovačku, slovensku, bugarsku, mađarsku i grčku produkciju. Osim europskih sekcija, zatvorile su se i dvije azijske – kazahstanska i tajlandska redakcija BBC World Servicea. Svi navedeni servisi s radom su prestali krajem ožujka 2006. godine.

4.2. BBC Radio 4

BBC je kompanija svjetskih razmjera koja u svom vlasništvu ima nekoliko stanica. BBC Radio 4 jedna je od njih. Program je pokrenut 4. listopada 1970. godine. Pri pokretanju programa građanima je dao obećanje da će se baviti temama koje ih se izravno tiču. U početku emitiranja svaki je dan imao određenu temu pa je tako ponedjeljak bio dan za novac, utorak za dom i obitelj, srijeda za prava i odgovornosti, četvrtak za zdravlje.⁴³

The BBC Home Service bila je prethodnik BBC Radija 4, a emitirala se između 1939. i 1967. godine. Emitirana je na srednjem valu s mrežom VHF FM odašiljača koja je dodana 1955. godine, a Radio 4 ga je zamijenio 30. rujna 1967. godine kada je preimenovao većinu svojih domaćih radio stanica. U LW (dugi val) prešao je u studenom 1978. godine, a kasnije se preselio na sto devedeset osam kHz kao rezultat međunarodnih sporazuma usmjerenih na izbjegavanje smetnji. Svoje ime BBC Radio 4 nosi od 29. rujna 1984. godine.

The logo for BBC Radio, featuring the letters 'BBC' in a bold, black, sans-serif font, each letter contained within its own black square. Below this, the word 'RADIO' is written in a similar bold, black, sans-serif font.

Slika 4 - BBC Radio 4, logo⁴⁴

BBC Radio 4 emitira širok spektar govornih sadržaja uključujući vijesti, komediju, dramu, povijest i znanost. Sjedište mu je također u Broadcasting House u Londonu, a upravitelj stanice je sve do 2019. godine bio Mohit Bakaya, a zamijenila ga je Gwyneth Williams, koja je bila kontrolor stanice od 2010. godine.

⁴³ BBC Radio 4, <https://www.bbc.com/historyofthebbc/100-voices/radio-reinvented/timelines/radio-4> (pristupljeno 26.6.2021.)

⁴⁴ Logo, BBC Radio 4, <https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/98FthRzhxJ4z0fXYJnsvlM/about-radio-4> (pristupljeno 1.7.2021.)

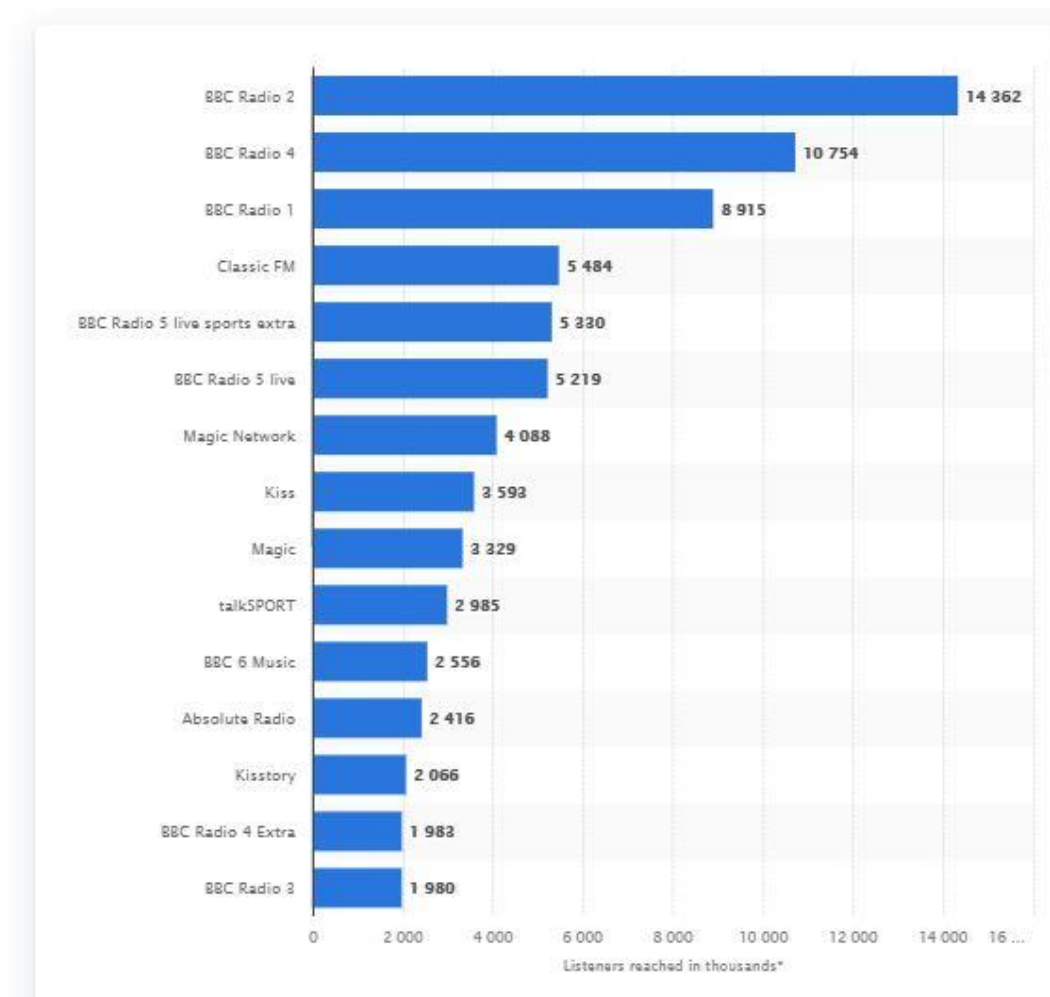
BBC Radio 4 emitira u cijeloj Velikoj Britaniji, na Kanalskim otocima i otoku Man na FM (92 - 95 FM, 103-105 FM) , LW (198 Long Wave) i DAB te na Internetu na BBC Sounds. Slušati ga mogu i na područjima sjeverne Europe, sjeverne Francuske i istočnim grofovijama Irske. Emitiranje je vremenski točno samo na FM, MW, i LW, dok na digitalnom radiju postoji kašnjenje u razmaku od tri do pet sekundi, a ako slušate online, onda to kašnjenje može doseći i do dvadeset i tri sekunde.

BBC Radio 4 poseban je po svojim News bulletins, odnosno biltenima vijesti i emisijama poput „World at One“ i „Today“, čije emitiranje najavljuje Greenwich Time Signal pips, a označuje svaki novi puni sat. „Pips“ zamjenjuju zvona Big Bena svakoga dana u ponoć i svake nedjelje u dvadeset i dva sata. Grinvičkog signala nema ni subotom u petnaest sati i u deset ili jedanaest sati ujutro.

Radio 4 također emitira i „Shipping Forecast“ koja će ove godine biti stara sto pedeset i četiri godine. Emitiranje regionalnih biltena započelo je tijekom 1970.-ih godina i emitirali su se od ponedjeljka do subote. Emitirali su se dva puta ujutro, popodne i pet do šest sati popodne.

Prema stranici [statista.com](https://www.statista.com)⁴⁵ i njihovoj statistici objavljenoj 31. svibnja 2021. godine, BBC je od prvog kvartala činila četiri od pet najboljih radio postaja u Ujedinjenom Kraljevstvu na tjednoj bazi. BBC Radio 2 vodeća je radio postaja u Velikoj Britaniji i zauzima drugo mjesto te je slušana četrnaest tisuća tristo šezdeset dva sata na tjednoj bazi. Podaci za BBC Radio 4 nešto su niži. BBC Radio 4 zauzima drugo mjesto prema tjednoj slušanosti koja iznosi visokih deset tisuća sedamsto pedeset i četiri sata.

⁴⁵ Statista.com, <https://www.statista.com/statistics/286892/uk-radio-stations-ranked-by-listeners-reached/> (pristupljeno 26.6.2021.)

Slika 5 - Radio stanice poredane po tjednom dosegu – prvi kvartal 2020⁴⁶.

Iako je druga najslušanija stanica po ukupnim satima, svoju najbrojniju publiku imala je u svibnju 2011. godine kada je dosegla broj od jedanaest milijuna slušatelja. Kvaliteta programa, osim što je vidljiva u proizvodnji sadržaja i broju slušatelja, vidljiva je i u brojnim nagradama koje je BBC Radio 4 osvojio. Godine 2002., 2004. i 2008. Radio 4 osvojio je Sony-jevu nagradu za najbolju stanicu godine (Sony Awards). Također, 2002. godine osvojio je i Peabody-jevu nagradu (Peabody Award) za dokumentarnu emisiju „File on 4“, producenata Davida Rossa i Jenny Chrissy.⁴⁷ Godine 2005. BBC Radio 4 dobio je nagrade i u brojnim kategorijama: za najboljeg novinara nagradu je dobio Eddie Main, za najbolji kratki članak nagradu je dobila priča „Blind's Man Beauty“, „The Complete and Utter History of the Mona Lisa“ nagradu za komediju. Godine 2012. BBC Radio 4 opet je bio dobitnik Sony-jeve nagrade. Pobjedio je u nekoliko kategorija. Osvojio je nagradu za najbolje prijelomne vijesti, najbolju komediju „In Town“, najbolju dramu

⁴⁶ Statista.com, <https://www.statista.com/statistics/286892/uk-radio-stations-ranked-by-listeners-reached/> (pristupljeno 1.7.2021.)

⁴⁷ Peabody Awards, <https://peabodyawards.com/award-profile/file-on-4-export-controls/> (pristupljeno 26.6.2021.)

„On It“, najbolji intervju kojeg je odradio Eddie Mair s Julie Nicholson, a najbolji novinar godine bio je Mike Thompson.

Što se tiče programa BBC Radija 4, on je orijentiran na govorna područja. Glazba i sport nisu u nadležnosti ove postaje i rijetko se emitiraju. Ponekad Radio 4 prenosi koncerte i sportska događanja, ali to je bilo prije osnutka BBC Radija 5. Također, postaja ima i dramske emisije i eksperimentalnu i alternativnu komediju. Kao i svaka stanica emitira svoje vijesti koje su svakoga dana od šest sati (Six O'clock News), od ponedjeljka do petka. Osim vijesti, emitiraju se i sažetci svakoga sata sa najvažnijim vijestima. Druge informativne emisije koje se emitiraju, a duže su od vijesti su „Midnight News“, „Today“, „World at One“. Nakon vijesti slijedi komični program od trideset minuta. Većina programa je unaprijed snimljena. Programi koji se izvode uživo su „Today“, „Woman's Hour“, program namijenjen potrošačima „You nad Yours“, a često u glazbeni, kulturni, književni i filmski program „Front Row“

Osim vijesti i informativnih emisija, programi BBC Radija 4 pokrivaju širok spektar drugih žanrova. Aktualnosti, drama, komedija, kultura, znanost, religija, umjetnost, povijest samo su neki od popularnih žanrova te radio stanice.

5. EMISIJA „IN OUR TIME“

„In Our Time“ je BBC-jeva dugogodišnja obrazovna govorna emisija. Emitira se svakoga četvrtka (isti dan kao i emisija „Povijest četvrtkom“) u 21,30 sati po lokalnom vremenu. Osim što je emisija, ona je i podcast. „In Our Time“ je jedna od najuspješnijih emisija na BBC Radiju 4, a to govori i broj slušatelja na tjednoj bazi koji premašuje dva milijuna. Od svog prvog emitiranja do danas emisija ima 914 epizoda. Te epizode raspoređene su prema temama koje se mogu pronaći na web stranici emisije. Od 2010. godine svaka epizoda programa dostupna je kao *streaming* audio i time je taj program postao jedan od prvih BBC-jevih programa koji je objavio svoju cijelu arhivu *online* tako da postane dostupna slušateljima u bilo koje vrijeme. Od 2011. godine cijela arhiva je dostupna slušateljima za preuzimanje kao pojedini *podcast*.

Slika 6 - Logo "In Our Time"⁴⁸

⁴⁸ Logo „In Our Time“, <https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/598SVYJ2smP8qJlpH29y7Vi/podcasts> (pristupljeno 1.7.2021.)

U prvim počecima emitiranja voditelj Melvyn Bragg nije očekivao da će emisija biti uspješna, a kamoli da će potrajati toliko dugo. Za *The Guardian* je izjavio kako je mislio da će emisija potrajati najviše šest mjeseci. No, prevario se. Publika je pokazala veliki interes za emisiju i teme o kojima se razgovara, a one su raznolike i postoji za svakoga ponešto. Osim kategorije „Top 10“, u kojima se nalaze epizode koje su najpopularnije, postoje i kategorije koje obuhvaćaju kulturu, znanost, povijest, filozofiju, religiju, umjetnost. Emisiju je 15. listopada 1998. godine predstavio Melvyn Bragg, a osmislila ju je Olivia Seligman.

Bragg ima dugu radiodifuznu karijeru koju je započeo 1961. godine. Od tada nizao je mnoge uspjehe. Godine 1998. primljen je u Dom lordova, a od 1999. do 2017. godine bio je kancelar Sveučilišta u Leedsu. Emisiju je započeo nakon što je 1998. godine bio prisiljen napustiti emisiju „Start the Week“, koju je vodio gotovo cijelo desetljeće. Od početka emitiranja do 1999. godine emisija je imala oko šesto tisuća slušatelja, što je kasnije poraslo na gotovo jedan i pol milijun slušatelja.

Trenutno emisiju produciraju Simon Tillotson i Victoria Brignell. Kako radnici diljem svijeta odlaze na godišnji odmor, ni u slučaju ove emisije nije drugačije. Svakoga ljeta emisija prestaje s emitiranjem na vrijeme od osam do deset tjedana, između srpanja i rujna, kada slijedi zaslužena stanka.

Godine 2004. program je bio dostupan kao *podcast* na stranici BBC Radija 4 te iTunesa. Još jedna novost koja je uslijedila dogodila se 2014. godine, a to je da su se slušatelji mogli prijaviti za tjedna biltena koje je uređivao Bragg, a dobivali su ih putem e-pošte. U tim biltenima Bragg je spomenuo sve dodatne informacije o programu i emisijama. Osim emisije postoji i knjiga „In Our Time: A Companion to the Radio 4“, koju je uredio sam Melvyn Bragg.

Emisija „In Our Time“ se emitira uživo, što znači da nema ni složeniji i zahtjevniji scenarij. Nema unaprijed snimanog intervjua koji bi se zatim rezao i čistio od nepotrebnim zvukova, a nema ni glazbenih isječaka. Emisija se ne montira u studiju, nego se, kada je vrijeme za emisiju, izvodi uživo iz etera. Voditelj i gosti moraju biti spremni odraditi razgovor profesionalno i uz što manje pogrešaka. Emisija obično traje oko pedeset minuta. Jedna od specifičnosti ove emisije je to što u svakoj emisiji moraju gostovati tri vrhunska akademika. Od početka emitiranja emisija ima i česte goste, a neki od njih su: A. C. Grayling (profesor filozofije), Angie Hobbs (profesorica filozofije), Ian Stewart (profesor matematike), Steve Jones (profesor genetike), Julia Lovell (profesorica povijesti i politike) i mnogi drugi.⁴⁹

⁴⁹ <https://www.bbc.co.uk/blogs/radio4/entries/24496ca2-4729-3141-8fa5-e991de04e774> (pristupljeno 25.6.2021.)

5.1. Analiza emisije

Prva epizoda emisije „In Our Time“ koju analiziram nosi isti naziv kao i epizoda emisije „Povijest četvrtkom“, a to je „Crna smrt“ („The Black Death“). Epizoda o kugi, kao i sve ostale, započinje jako jednostavno. Emisija nema uvodnu glazbenu špicu poput emisije „Povijest četvrtkom“ pa se u eteru može čuti samo glas voditelja. Ako slušate kao podcast čujete voditelja Melvyna Bragga kako zahvaljuje slušateljima što su preuzeli epizodu emisije „In Our Time“ i predstavi društvene mreže na kojima ih slušatelji mogu pratiti. Prvo što se čuje kada emisija počne je voditelj Bragg kako pozdravlja slušatelje jednim običnom i jednostavnim: „Hello“. Nakon čega, brzo i u jednom dahu, odmah prelazi na stvar, odnosno temu emisije, kao da je nestrpljiv ili mu se žuri nekamo. Daje uvodni opisni dio u kojemu slušatelji priču mogu smjestiti u povijesno vrijeme i mjesto te zatim dobivaju informaciju o kojoj pojavi, fenomenu ili osobi se radi. Također, iznosi citate ili čita kratke ulomke iz djela poznatih pisaca koji su na neki način istaknuli događaje iz toga vremena. U ovoj epizodi voditelj je citirao poznatog talijanskog književnika Giovannija Boccaccija: “In those years a dead man was then of no more account than a dead goat” („U ono doba smrt čovjeka nije bila važnija od smrti koze“).

Nakon predstavljanja teme, slijedi upoznavanje publike sa sugovornicima. U ovoj emisiji troje stručnjaka govorit će o kugi i promjenama koje je ona donijela, o religiji, medicini i umjetnosti. Gosti emisije o kugi su: Miri Rubin, profesorica srednjovjekovne i rane moderne povijesti na Queen Mary Sveučilištu u Londonu, Samuel Cohn, profesor srednjovjekovne povijesti na Sveučilištu u Glasgowu i Paul Binski, profesor povijesti srednjovjekovne umjetnosti na Sveučilištu Cambridge. Nakon što ih je brzo predstavio odmah kreće s pitanjima. Razgovor kreće logičnim slijedom događaja. Prvo pitanje koje je Bragg postavio odnosi se na simptome kuge i kako do nje dolazi. Razgovor se nastavlja u istom smjeru sa istim sugovornikom, odnosno sugovornicom. Usred objašnjenja gošće, voditelj nema problema s upadanjem u riječ sugovornici usred njezina objašnjenja kako bi postavio novo pitanje. Sa svim sugovornicima događa se ista stvar. U osnovi, to je razgovor pa je i normalno prekidati sugovornika i postavljati dodatna pitanja, iako se ponekad to čini nepristojno.

Voditelj u iznošenju činjenica ili komentiranju događaja, često nerazgovijetno izgovara pa se ponekad ne razumije što je točno želio reći. Nakon što se raspravi o jednom pitanju, odnosno jednom segmentu teme, prelazi se na drugi. Tijek i tempo emisije Bragg u potpunosti diktira. Ne dopušta da išta izmakne kontroli. Također, voditelj se nikada ne trudi sakriti kada mu je dosadno i kada je frustriran ili kada razgovor ide van teme.

Tijekom emisije nema nikakve glazbe, što se u početku činilo kao nedostatak i predstavljalo blago razočaranje, ali na kraju se pokazalo korisnim što nema nikakvog pozadinskog događanja upravo zbog nerazgovijetnog izgovaranja i loše dikcije voditelja.

Sljedeći dio teme o kojem se raspravlja je umjetnost. Kao i sada u vrijeme korone, i u vrijeme kada je vladala kuga, umjetnost je bila nadahnuta bolešću koja je vladala, od književnika do slikara. Osim umjetnosti dotiču se i duhovnog aspekta koji je povezan s umjetničkim. Često se vidi u slikama. Dramatičan razvoj u umjetnosti u vrijeme kuge dogodio se stvaranjem djela „Il Morbetto“ („Kuga“), koje je Marcantonio Raimondi urezao početkom 16. stoljeća. Slika se fokusira na nekoliko pojedinaca koji su zahvaćeni bolešću i prisiljava gledatelje na suosjećanje. Razgovor se dalje nastavlja na život u vrijeme kuge i tadašnju medicinu i kako se ona razvijala. Na kraju emisije voditelj i gosti raspravljaju o utjecaju kuge na tadašnje i buduće aspekte života. Program završava zaključkom nekoga od gostiju. Emisija ni na kraju nema glazbenu odjavnu špicu. Voditelj se na samom kraju emisije zahvali gostima, ponovno ih predstavi i najavi temu iduće emisije te zahvali slušateljima na slušanju.

U drugoj epizodi emisije „In Our Time“ raspravlja se o civilizaciji Azteka i njihovim navikama, naslijeđu i načinu života. Gosti ove emisije su Alan Knight, profesor povijesti Latinske Amerike na Sveučilištu Oxford, Adrian Locke, su-kustos izložbe Azteka na Kraljevskoj akademiji umjetnosti i Elizabeth Graham, viša predavačica iz mezoameričke arheologije na Sveučilištu u Londonu. Kao i u prošloj emisiji Bragg ima glavnu riječ u emisiji. Postavlja pitanja kronološkim redosljedom poput „Tko su Azteci i odakle su došli?“. Bragg intervjuira goste jednog po jednog i tako dopušta slušateljima da se naviknu na glasove gostiju i lakše povežu tko što govori. Gosti se drže teme, ali ju i proširuju s informacijama šireg spektra. U prvom dijelu razgovara se o porijeklu Azteka i njihovoj arhitekturi. Ovo je emisija razgovornog oblika pa se tako voditelj uključuje u objašnjavanje gostiju prekidanjem njihovog toka misli i postavljanjem dodatnih pitanja. Kao i u hrvatskoj emisiji „Povijest četvrtkom“ voditelj i gosti se dotiču raznih vjerovanja Azteka i njihovih bogova pa spominju cijelu priču o Quetzalcoatl. Emisija se dalje nastavlja na temu žrtvovanja i ratovanja.

U ovoj emisiji zanimljiva stvar dogodila se sredinom emisije kada se osjetila netrpeljivost u glasu gošće kada joj voditelj Bragg nije dozvolio da objasni što je htjela. Razgovarali su o žrtvovanju i Elizabeth Graham postavila je temu žrtvovanja u drugu perspektivu, a to se voditelju nije svidjelo te ju je konstantno prekidao i nije joj dao da dovrši. No, gošća se izborila za pravo da govori i rekla mu: „Listen what I'm going to say!“, („Slušajte što želim reći!“). Bragg je popustio i dopustio gošći da objasni svoju tezu. Možda je voditelj imao loš dan koji se odrazio i na njegovo raspoloženje u emisiji.

U posljednjem dijelu emisije gosti su govorili bez prekidanja. Prednost ove emisije je što gosti govore puno više od voditelja pa se tako veća važnosti pridaje gostu, kako i treba biti, jer voditelj ima sporedniju ulogu. Još jedna prednost veće uloge gostiju u ovoj emisiji je to što gosti govore čisto i razumljivo, dok voditelj ima vrlo nejasnu dikciju. Emisiju završavaju tradicijom Azteka (koja nije spomenuta u emisiji „Povijest četvrtkom“), a koja je i danas ostala dijelom kulture, poput pripreme hrane, govornog jezika i odjeće koja se tada nosila. Na samom kraju emisije voditelj Bragg zahvali gostima koje ponovno predstavi te zahvali slušateljima na slušanju.

U sljedećoj epizodi Bragg i gosti razgovaraju o životu, ugledu i utjecaju cara Konstantina I. Epizoda započinje kratkim i brzim uvodom voditelja o rimskom caru Konstantinu te predstavljanjem gostiju ove emisije: Christopher Kelly, profesor klasike i antičke povijesti na Sveučilištu u Cambridge i predsjednik fakulteta Corpus Christi, Lucy Grig, viša predavačica rimske povijesti na Sveučilištu u Edinburghu te Greg Woolf, direktor Instituta za klasične studije Sveučilišta u Londonu. Kao i ostale emisije i ova emisija ide kronološkim redom pa razgovor započinju raspravom o vremenu u kojem se Konstantin rodio te vlasti koja je tada vladala i kako je u djetinjstvu izgledao njegov život. Za razliku od hrvatske emisije „Povijest četvrtkom“, koja slušateljima prezentira širu sliku događaja pa tako u ovom slučaju kreće (*ab ovo*) od same izgradnje Rima za vrijeme Romula i Rema, emisija „In Our Time“ odmah kreće *in medias res* i onda širi priču ovisno o smjeru u kojem se rasprava kreće. Tema Konstantinovog obrazovanja dovela je priču do njegove vojne karijere i izgradnje vrlo uspješnog obnašanja carske dužnosti. Veliki dio emisije zauzima tema Konstantinova rata protiv cara Licinija te njegove uloge u popularizaciji kršćanstva. U ovoj emisiji voditelj je iskoristio jednu od svojih duhovitih dosjetki i zbog toga su se svi nasmijali. Rasprava se dalje nastavlja na Konstantinov drugi grad koji je sagradio, Konstantinopol, s pojašnjenjima zašto je odabrao taj dio svijeta.

U ovoj emisiji osjeća se dobro raspoloženje između voditelja i gostiju. Dosjetke voditelja i puno smijeha u studiju definitivno daje pozitivnu atmosferu i čine je primamljivom za slušanje. Dio vezan za kršćanstvo nastavlja se dalje u razgovoru, a radi se o Nicejskom saboru na kojemu su donesene neke bitne odluke koje su ostale i danas, poput dana slavljenja Uskrsa ili Nicejsko vjerovanje.

Kraj ove epizode je drugačiji od drugih, ali u negativnom smislu. Za vrijeme trajanja emisije Bragg se brzo zahvali gostima i kaže da producent ulazi u sobu što se ne bi smjelo dogoditi tijekom trajanja emisije. Producent razgovara s voditeljem i poziva goste na kavu, a to se sve čuje u emisiji, iako ne preglasno, ali opet dovoljno razumljivo. Taj dio je iznenađujuće neprofesionalan, jer se takve površnosti ne bi smjele događati ni na kojem radiju i ni u kojoj emisiji, a pogotovo u emisiji jedne prestižne medijske korporacije kao što je BBC.

6. KOMPARACIJA HRT-ove i BBC-ove EMISIJE

Svaka emisija ima svoje prednosti i mane. Razlike su, ipak, očite. Prva razlika koja se čuje kod slušanja emisija je to da je emisija „Povijest četvrtkom“ snimana i montirana u studiju pa sadrži različite glazbene i narativne isječke, dok se emisija „In Our Time“ emitira uživo. Što se tiče uvodnog dijela, emisija „Povijest četvrtkom“ ima dugu uvodnu glazbenu špicu koja se nastavlja i na kraju emisije, gdje voditelj Špelić zahvaljuje slušateljima i osoblju koje je sudjelovalo u realizaciji emisije. Kod britanske emisije toga nema. Uvodni pozdrav voditelja Bragga je prekratak i, u kombinaciji sa prebrzim prelaskom na uvodni tekst koji čita, djeluje gotovo nepristojno. Ista stvar je i s odjavnim dijelom u kojem, nakon posljednjeg odgovora gosta na postavljeno pitanje, voditelj Bragg „otpili“ emisiju kratkim predstavljanjem gostiju i najavom iduće teme te tihom zahvalom slušateljima. Emisija „Povijest četvrtkom“ ima svoj tempo koji je lakše odrediti time što se ima vremena sve snimiti i montirati. Kod emisije „In Our Time“ osjeti se lagana žurba, možda zbog ograničenog vremena ili zbog stila voditelja, i to je nešto što se čuje kroz cijelu emisiju.

Kako se emisija „Povijest četvrtkom“ ne izvodi uživo, ne mogu se čuti nikakvi pozadinski zvukovi, kojima u eteru ni nije mjesto, poput mumljanja, kašljanja i ostalih popratnih zvukova. U emisiji „In Our Time“ jako je naglašena loša dikcija voditelja. Bragg prebrzo priča i mumlja (kao da priča sebi u bradu), čega nema u emisiji „Povijest četvrtkom“, gdje je dikcija spikera, autora i gosta vrlo čista i razumljiva. U određenim dijelovima rečenica voditelj Bragg radi *decrescendo* pa se često kraj te rečenice gotovo i ne čuje. Također, dok govori, uz popratno mumljanje, spaja rečenice, odnosno ne radi nikakvu pauzu na mjestu gdje bi trebala biti točka kako bi uslijedila nova rečenica. Zbog loše dikcije voditelja ponekad je teško pratiti tijek naracije. U emisiji „Povijest četvrtkom“ ne čuje se pitanje autora prije nego li gost odgovori, već je taj dio izrezan i čuje se samo objašnjenje gosta, dok se u britanskoj emisiji vodi razgovor čijim tijekom upravlja voditelj, mahom postavljajući pitanja.

Kao što je već navedeno, svaka emisija ima svoje vrline i mane. Neki su zanemarivi i ne predstavljaju problem dok neki „bodu u uši“. Detalj koji mi se nije svidio kod hrvatske emisije „Povijest četvrtkom“ trajanje je uvodne glazbene špice, koja je, za moj ukus, preduga. Druga stvar koja nedostaje je nečujnost postavljenog pitanja gostu, iako se iz odgovora lako pretpostavi pitanje koje je tome prethodilo. Kod emisije „In Our Time“ iritantna je već spomenuta dikcija voditelja. Tako često u drugi plan pada spoznaja da Bragg postavlja zanimljiva pitanja i kvalitetno upravlja tijekom emisija, a atmosferu nerijetko podiže duhovitim dosjetkama vezanim za temu.

Dakle, njegovo je poznavanja tema i dobro usmjerenje dijaloga u neskladu s tehničkom izvedbom te emisije.

Obje emisije pokrivaju širok spektar elemenata teme pa tako slušatelji mogu puno toga naučiti o temi koja se raspravlja. Emisija „Povijest četvrtkom“ ne drži se uvijek kronološkog slijeda događaja, što je za povijest kao takvu izrazito bitno, no u ovom slučaju kronologija događaja ne utječe na slijed priče i fokusiranost slušatelja. Za razliku od hrvatske emisije, „In Our Time“ slijedi kronologiju i kroz priču daje dodatne informacije vezane za segment teme o kojemu se govori.

Iako HRT ne može parirati ni uspoređivati se s britanskim javnim servisom BBC-jem, u slučaju ovih dviju emisija mislim da je HR-ova emisija „Povijest četvrtkom“ ipak bitno bolja od BBC-jeve. U analizi kojom sam usporedila emisije, načine obrade teme, naracije, emisija „Povijest četvrtkom“ u svim elementima nadmašuje emisiju „In Our Time“. Hrvatska emisija ima puno više pozitivnih elemenata, poput glazbe koja se pomno bira za svaku epizodu, tako da odgovara temi koja se obrađuje, čiste su i razumljive naracije voditelja i gostiju, zanimljive teme obrađene su vrlo detaljno, a za njih se koriste brojna književna, znanstvena i publicistička djela domaćih i stranih pisaca i stručnjaka za određene teme.

U užurbanom svijetu modernog doba u kojem živimo često nemamo vremena pročitati dobru i edukativnu knjigu. Podcasti i radio, odnosno radijske emisije, pružaju sjajnu priliku da naučimo nešto korisno uz obavljanje svakodnevnih poslova, poput čišćenja i vožnje na posao. Uz radio ili podcaste ne „gubimo“ vrijeme sjedeći uz knjigu, već možemo slobodno „multitaskati“. Razvojem novih medija radio nije izgubio na popularnosti pa tako i dalje može posredovati promicanju kulturnih i javnih vrijednosti. Također, uvođenjem promjena i novih segmenata u eter oblikuje se radijski segment koji privlači slušatelje koji će slušati radio i kod kuće, a ne samo kad se voze u automobilima ili vlakovima. Zato su velike i prestižne medijske kuće izrazito bitne. Tu je uloga BBC-ja ogromna, jer je u pitanju medijska kuća koja je definirala što znači radijski segment kao oblik broadcastinga. Slušanost BBC-ja (ili bilo koje druge medijske kuće) nije više na razini na kojoj je bila prije trideset godina, zbog procesa koji jednako zahvaćaju i druge medijske kuće s obzirom na porast kompetitivnosti medijskih segmenata, ulaska novih oblika distribucije te novih platformi. Utjecaj na publiku je još uvijek velik upravo zbog toga što su BBC i HRT javno financirane medijske kuće koje nemaju uobičajeni tržišni pritisak te zbog toga mogu investirati u nove formate i razvijati ih, promovirati razne stručnjake i umjetnike svih profila te time oblikovati navike konzumacije medijskog sadržaja.

Što se tiče britanskog javnog medijskog prostora danas, on je pod pritiskom promjena, koje su izazvane izlaskom iz Europske unije. To za posljedicu ima prestrukturiranje društva, koje takva odluka za sobom neminovno donosi. Tin Radovani u navedenom razgovoru spominje da je BBC pod dodatnim pritiscima raznih sve više fragmentiranih interesnih skupina. Zbog toga dolazi do novih oblika javnog dijaloga koji se, kako upozorava, vodi tzv. „kulturnim ratovima“. Kroz tako interesno i vrijednosno fragmentirani javni prostor navigacija je dosta složena pa nije sigurno može li se ona i uspješno provesti. Također, Radovani naglašava da se uloga, ali i budućnost, BBC-ja testira u stvaranju prostora za puno širi dijalog koji se vodi u Velikoj Britaniji.

Hrvatski je medijski sustav od svojih početaka bio podložan promjenama. Susan Abbott u članku „Rethinking Public Service Broadcasting's Place in International Media Development“ navodi da se nakon raspada Jugoslavije očekivalo da će radijski servis, koji je tada služio kao državni aparat, prerasti u javni radio koji će služiti građanima. Hrvatska je tada ušla u tranzicijsko razdoblje koji traje još i danas. Spori napredak onemogućuje prelazak na potpuni javni servis koji neće biti pod bilo kojim oblikom državne kontrole. Iako u Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji stoji da je HRT neovisna o bilo kakvom političkom utjecaju, držim da to nije u potpunosti tako. Ako je nesporno da je u bivšem nedemokratskom sustavu vladala bojazan od vlasti, ona se u određenoj mjeri nastavlja i danas.⁵⁰

Hrvatski novinari, urednici i voditelji često sami sebe sprječavaju da prenesu određene stvari publici upravo zbog spoznaje tko iz pozadine kontrolira javni medij. Problem je što zaposleni podilaze politici, bojeći se za svoja radna mjesta i statuse te zbog toga ne obavljaju svoju dužnost novinara u najboljem smislu te riječi, dakle istražujući i objavljuju informacije od iznimnog javnog interesa, neovisno o vladajućoj garnituri. Također, vlast ponekad otvoreno vrši pritisak na medijske kuće te potiskuju medijski pluralizam u cilju ograničavanja političkih rasprava. Damir Matković⁵¹ navodi da se „državna kontrola nad radiotelevizijom nastavila samo u manje javnoj i direktnoj mjeri dok se s druge strane HRT našao u problemima iz kojih se nije izbavio ni do današnjeg dana“⁵² – prevelika zaposlenost i loša organizacija. Matković također ističe da je veliki broj zaposlenih dobio svoja radna mjesta temeljem stranačkih i zavičajnih veza. Broj zaposlenih je sve više rastao i novac se ulagao u isplatu plaća i sve manje u modernizaciju, reformaciju i kvalitetu programa. Današnja je Hrvatska radiotelevizija usmjerena, doduše, na modernizaciju i poboljšanje svoje kvalitete programa i cjelokupnog servisa, iako se čini da to nije baš uspješno.

⁵⁰ Abbott, Susan, „Rethinking Public Service Broadcasting's Place in International Media Development“

⁵¹ Matković, D. „Public Service Broadcasting in Transition / Croatia, Montenegro, Slovenia“, 2002.

⁵² Ursić, L., Usporedba javnih servisa HRT-a i BBC-ja - završni rad, 2018. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:001402> (pristupljeno 29.6.2021.)

HRT ne iskorištava svoje potencijale i još nije postavio snažne temelje za javni servis. Zato se BBC i HRT teško mogu uspoređivati.

Počevši od ranih početaka kad je BBC od svog utemeljenja postao velika i svjetski utjecajna medijska kuća prema kojoj se ravnaju sve druge medijske korporacije, HRT se borio i bori se još i danas s tranzicijskim procesom kojemu, čini se, nema kraja. Kako bi HRT bio primjer dostojnog javnog servisa treba sagledati sve probleme i potencijale te pronaći rješenje kako nagomilane probleme riješiti, a potencijale iskoristiti u svoju prednost.

7. ZAKLJUČAK

Ovaj rad analizira dvije radijske emisije: „Povijest četvrtkom“ na HRT-u i „In Our Time“ na BBC-ju. Od svakog servisa istražene su po tri epizode s istim temama. Uspoređuju se ključne karakteristike emisija: struktura, kvaliteta, način obrade i prezentacije teme te naracija voditelja i gostiju. Zato su u uvodu rada postavljene tri hipoteze, a analizom spomenutih emisija dobili smo sljedeće odgovore:

Hipoteza 1 nije potvrđena. Analizom emisija pokazalo se da kvaliteta emisija ne ovisi o utjecaju, moći, financijskim sredstvima i visokoj kvaliteti medijske kuće u kojoj se proizvodi pa je tako HRT-ova emisija „Povijest četvrtkom“ znatno kvalitetnija u odnosu na BBC-jevu emisiju „In Our Time“.

Hipoteza 2 također nije potvrđena jer su istražene informacije bolje prezentirane u hrvatskoj emisiji „Povijest četvrtkom“. Autor emisije Špelić provodi mnogo vremena istražujući, čitajući i slušajući različite materijale, ne samo hrvatskih autora već i stranih i time nudi širi spektar informacija.

Hipoteza 3 je potvrđena. Narativne sposobnosti voditelja Špelića bolje su u odnosu na voditelja Bragga. Špelić ima čist, razgovijetan glas i dramatičan nastup. Emisija se montira u studiju pa se tako izbjegavaju sve mane čime se postiže čistoća zvuka i dinamičnost upotrebom glazbe i zvučnih efekata za približavanje atmosfere slušatelju. Narativna sposobnost voditelja Bragga nije na razini na kojoj bi trebala biti kao radijskog voditelja. Bragg prebrzo govori, mumlja, spaja rečenice zbog čega ga je teško razumjeti. Također, u eteru emisije „In Our Time“ čuju se zvukovi koji često ometaju slušatelja i skreću pozornost s teme o kojoj se govori.

Zaključimo, na kraju, da iako se kvaliteta, veličina i mogućnosti HRT-a bitno razlikuju od BBC-ja, analiza je pokazala da dobra emisija ne ovisi samo o ugledu i financijskim potencijalima pojedine medijske kuće, već da je često važniji trud i posvećenost osoba koje na njoj rade.

8. LITERATURA

Knjige:

Abbott, S., „Rethinking Public Service Broadcasting’s Place in International Media Development“

Freedman, D., The Politics Of Media Policy. Cambridge: Polity Press, 2008.

Iosifidis, P. „Reinventing Public Service Communication: European Broadcasters and Beyond“, London, 2008.

Matković, D. „Public Service Broadcasting in Transition / Croatia, Montenegro, Slovenia“, 2002.

Mučalo, M., Radio – medij 20. stoljeća, Zagreb, 2010.

McQuail, D., Media performance: Mass communication and the public interest, London: Sage Publications, 1992.

Perišin, T. „Convergence Journalism and the Public Interest: The Case of Croatian Public Radio Television (HRT)“, Croatian Political Science Review, 2014.

Znanstveni i stručni radovi:

Jandrić, I. „Usporedba informativnih programa BBC-ja i HRT-a.“, Politička misao, 2004.

Lesinger, G., Upravljanje medijima i informacijama u hibridnome medijskom sustavu, Osijek, 2018. <https://hrcak.srce.hr/212438> (pristupljeno 20.6.2021.)

Šimunović, D., i dr., Tehnički razvoj radija u Hrvatskoj, 2019. <https://hrcak.srce.hr/238730> (pristupljeno 20.6.2021.)

Zgrabljić, Rotar, N., Hrvatski radio 2000. – u potrazi za novim identitetom <https://hrcak.srce.hr/26302>, (pristupljeno 6.6.2021.)

Studentski radovi:

Combaj, I., Komparativna analiza komercijalnih i nekomercijalnih radijskih postaja - završni rad <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:217155> (pristupljeno 2.6.2021.)

Dolić, K., Povijest četvrtkom, Zadar, <https://hrcak.srce.hr/212899> (pristupljeno 23.6.2021.)

Ursić, L., Usporedba javnih servisa HRT-a i BBC-a - završni rad, 2018. godina (pristupljeno 26.6.2021.)

Internetski izvori:

Annie Lennox: „No More I Love You's“ <https://www.youtube.com/watch?v=NSkboTTTmpg>
[BBC Croatian.com](http://www.bbc.com/croatian)

[BBC | Hrvatska enciklopedija](http://www.bbc.com/croatian)

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40213>

Hrvatska radiotelevizija <https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/h/hrvatska-radiotelevizija/>

[HRT: O nama](https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/r/radio-stanica-zagreb/)

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/r/radio-stanica-zagreb/>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/98FthRzhxJ4z0fXYJnsvlM/about-radio-4>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/h/hrvatski-krugoval/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/r/radio/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/v/voditelj/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/p/prvi-program-hr-a/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/b/bbc/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/j/javni-servis/>

<https://www.britannica.com/biography/William-Haley>

<https://www.rmg.co.uk/stories/blog/celebrating-bbc-pips-greenwich-time-signal>

<https://www.theguardian.com/media/2010/jul/15/gwyneth-williams-bbc-radio-4-controller>

<https://www.bbc.com/mediacentre/latestnews/2019/radio-controllers>

<https://www.bbc.com/news/av/uk-41030909>

<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-18069505>

<https://www.statista.com/statistics/286892/uk-radio-stations-ranked-by-listeners-reached/>

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/08-03-03_01_2020.htm

<https://radiotoday.co.uk/2005/05/sony-awards-the-results/>

<https://www.campaignlive.co.uk/article/hutton-bbc-radio-4-sony-station-year/210813>

<https://peabodyawards.com/award-profile/file-on-4-export-controls/>

<https://www.bbc.com/historyofthebbc/100-voices/radio-reinvented/timelines/radio-4>

<http://www.bbc.co.uk/podcasts/radio4>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/b006qykl>

<https://www.theguardian.com/tv-and-radio/tvandradioblog/2011/mar/08/in-our-time-radio-4>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/p01dh5yg>

<https://www.independent.co.uk/news/television-lacks-intellectual-ambition-says-bragg-1115090.html>

<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/oporba-o-hrt-u-gradani-ne-trebaju-stranacku-televiziju-vec-nepristrano-informiranje-20200213>

<https://www.telegraph.co.uk/culture/tvandradio/8371075/In-Our-Time-reaches-its-500th-episode.html>

<https://www.theguardian.com/media/pda/2009/nov/19/bbc-digital-archive-in-our-time-online>

<https://www.theguardian.com/media/2010/mar/27/melvyn-bragg-south-bank-show>

<https://origins.osu.edu/connecting-history/best-history-online-bbcs-our-time>

<https://www.britannica.com/topic/British-Broadcasting-Corporation>

<https://www.zakon.hr/z/392/Zakon-o-Hrvatskoj-radioteleviziji>

<http://pametni-radio.org/crna-smrt-epidemije-kuge>

<http://pametni-radio.org/azteci>

<https://www.youtube.com/watch?v=WYeDsa4Tw0c>

<http://pametni-radio.org/konstantin-veliki>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/b00bcqt8>

<https://www.bbc.com/culture/article/20200514-how-art-has-depicted-plagues>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/p00548v0>

<https://www.bbc.co.uk/programmes/b096gjw0>

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32879>

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=53325>

https://www.academia.edu/19594185/News_from_Auntie_a_brief_history_of_national_BBC_radio_news

<https://www.vecernji.hr/showbiz/dario-spelic-zahvalan-sam-slusateljima-povijest-je-nepresusan-izvor-tema-1475597>

<https://revijahak.hr/2019/07/10/intervju-dario-spelic-urednik-sjajne-radijske-emisije-povijest-cetvrtkom-na-prvom-programu-hr-a/>

<https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/%C5%A1/spelic-dario/>

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=25759>

<https://www.facebook.com/povijest.cetvrtkom/>

<https://www.youtube.com/watch?v=ho9rZjlsyYY>

<https://www.youtube.com/watch?v=GXFSK0ogeg4&t=77s>

<https://www.zakon.hr/z/196/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkim-medijima>

<https://www.bbc.com/historyofthebbc/research/directors-general/john-reith>

<https://o-nama.hrt.hr/organizacija/glavni-ravnatelj-i-ravnateljstvo-hrt-a-3686>

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/kazimir-bacic-vise-nije-sef-hrta/2290732.aspx>

[Jutarnji list - Radio drama Hrvatskog radija osvojila nagradu BBC-a za najbolji uradak 2021. u Europi](#)

[O postaji - HRT – HR 1 :: HRT – HR 1](#)

[radio | Hrvatska enciklopedija](#)

[Radioklub Zagreb https://obljetnica.hrt.hr/leksikon/r/radioklub-zagreb/](#)

[The Mavericks „Foolish Heart“ https://www.youtube.com/watch?v=12ubYDHTnzI](#)

Vremeplov HRT-a <https://obljetnica.hrt.hr/vremeplov/1940/>

9. SLIKE

Slika 1: Dnevni dosezi regionalnih programa HRA – županijska razina	6
Slika 2: Logo emisije „Povijest četvrtkom“	9
Slika 3: Logo BBC-ja	20
Slika 4: BBC Radio 4 – logo	22
Slika 5: Radio stanice poredane po tjednom dosegu – prvi kvartal 2020.	24
Slika 6: Logo „In Our Time“	26